

Martin Luther skriver i sin bog "Om koncilierne og kirken" fra 1539: Menigheden vil altid "i det ydre være fattig, foragtet, syg og svag" (Luthers Skrifter i Udvalg bd.2 s. 405).

Han opregner samme sted syv kendetegn på den sande kirke:

- 1) Ordets forkyndelse
- 2) Dåben
- 3) Nadveren
- 4) Nøglemagten til at binde og løse syndere
- 5) Embedet, der offentligt forvalter de fire første kendetegn
- 6) Bøn og lovprisning
- 7) Korset; dvs. modstand og lidelse for troens skyld (s. 392ff).

Det sidstnævnte kendetegn er væsentlig at få med, så menigheden ikke stikkes blå i øjnene og giver sig til at forvente noget, som Jesus aldrig har lovet. Men dette kors som kirkekendetegn mangler i "Smittende Tro". Den stiller os vækst og fremgang i udsigt, hvis bare vi følger dens anbefalinger. Derfor vil læserne blive anfægtede, når det ikke går som lovet. Eller de vil blive imponerede af sig selv, hvis der faktisk bliver tale om vækst.

I "Om koncilierne og kirken" nævner Luther derefter yderligere en række kirkekendetegn, som dog ikke er lige så tydelige som de første. Det drejer sig om kærlighedsgerninger og i det hele taget opfyldelse af Guds konkrete bud (s. 407). Disse sidste kendetegn har altså at gøre med et menneskes helliggørelse. Men lovopfyldelsen kan efterabes af et moralsk menneske, selv om vedkommende ikke er blevet retfærdiggjort ved troen på Jesus. Desuden vil man altid kunne påvise synder hos Guds børn. Det er derfor, Martin Luther kalder helliggørelsen for et mindre sikkert kirkekendetegn.

Reformert og især arminiansk teologi (se kapitel 5.3) har altid lagt vægten på helliggørelsen og beskrevet den som noget, det tilstrækkeligt engagerede og fokuserede menneske selv kan frembringe. Denne teologi er udtryk for en grundskade, som fjerner den troende fra nåden ved at knytte ham til selvforbedringen. Her er der betydelige problemer i ST.

4.5 Kritisk vurdering af Bill Hybels' taler på konferencerne

Ved begge WCCC-konferencer i København var Bill Hybels hovedtaler. Øvrige talere var ved den første konference Nancy Beach og Mark Mittelberg og ved den anden konference Nancy Ortberg. Det var imidlertid Bill Hybels, der uden sammenligning fyldte mest i programmet, og hvis timer mange konferencedeltagere har betegnet som dem, der gjorde størst indtryk. På den baggrund vil den følgende vurdering af konferencerne samle sig om hans timer, der i overensstemmelse med konferencernes hovedtemaer alle handlede om, hvorledes man kan opbygge gode, stærke og søgervenlige kirker.

Et fuldt dækkende indtryk af talernes indhold ville fordre et referat af hver enkelt tale. Vi har vurderet, at dette ville blive alt for omfangsrigt. Med hensyn til den positive inspiration, som blev formidlet i talerne, er den allerede omtalt i kapitel 4.3. I dette afsnit vil talerne få en kritisk belysning og blive perspektiverede ved, at der bliver trukket linjer til den måde, Bill Hybels' tanker udfoldes på i Willow Creek-menigheden.

4.5.1 Svag bibelsk forankring

Bill Hybels er en enestående dygtig kommunikator. Hans taler er bygget op omkring nogle få og enkle pointer, der illustreres rigt og omfattende af historier, der ofte handler om hans personlige erfaringer. Han fortæller levende og medrivende og som regel med stor humor.

Historierne taler stærkt til følelserne og skaber en umiddelbar åbenhed over for de afgørende pointer. Når en pointe er slået fast, følger Hybels den jævnlige op med en appel til forsamlingen om at give den et positivt bifald i form af et "ja", et "amen" eller lignende.

Bibelens ord og tekster spiller en meget tilbagetrukket rolle i Hybels taler. Ved den anden konference gik der eksempelvis knapt halvanden time, før Hybels første gang henviste til en bibelsk tekst. Når bibelske tekster inddrages, sker det sjældent i form af en egentlig læsning af Bibelens egne ord, men typisk som en mere eller mindre fri reference til eller gengivelse af en tekst og dens pointer. Til tider er gengivelsen så fri, at den reelt forvansker tekstens mening. Eksempelvis gengives Jesu løfte om, at dødsrigets porte aldrig skal få magt over hans kirke, som et ønske, kirken bør stræbe efter at leve op til og virkeliggøre: "Ønsker Gud, at hans kirke skal have fremgang? Ja, han gør! Dette er sandheden gennem hele kirkens historie. Gud har ønsket, at hver eneste af hans kirker skal have fremgang. Det gør han, han længes efter det. Husker I det berømte afsnit, hvor Jesus sagde: "Jeg ønsker, at min kirke skal være så stærk, at dødsrigets porte aldrig skal få magt over den" (2,4).

Når Hybels standser for en bibelsk tekst i længere tid, handler den som regel om nogle personer, hvis karakter eller handlemåde ifølge Hybels bør tjene som eksempler til efterfølgelse (fx Mattæus: 2,4; tre gange Josef: 2,5).

Hybels taler er således ikke bygget op over de bærende tanker i læremæssige afsnit i Bibelen, men over en række tanker og principper, der ifølge ham selv kan danne grundlag for og lede frem til et stærkt og fremgangsrigt menighedsliv. De bibelske tekster kommer således i ringe grad til at vejlede og bestemme tænkningen. Teksterne får en sekundær rolle. De kommer ind "i anden omgang" og tjener primært som et lager, hvorfra Bill Hybels henter illustrationer og formuleringer, der kan understøtte de tanker og principper, han selv har fremført.

Denne måde at bruge bibelteksterne på svarer ifølge G.A. Pritchard til den måde, som Bill Hybels anvender i Willow Creek. Her gengiver han i parafaserende form indholdet i enkelte vers eller afsnit fra Skriften for at understøtte de pointer, han forinden har fremført og argumenteret for. Hybels forklarer selv, at dette er en gennemtænkt strategi. Han sigter på først at opnå enighed med sine tilhørere om en given pointe. Derefter inddrager han Skriften for at vise, at den siger det samme (Pritchard s. 147). Det er åbenbart, at denne måde at anvende Bibelen på rummer en stor fare for, at Hybels uforvarende kan blive bestemt af sine egne menneskelige tanker frem for af Guds ord.

Ny Testamente rummer mange centrale læremæssige afsnit om kristent menighedsliv og åndskraftigt missionsarbejde ikke mindst i Romerbrevet (1-3; 8; 10; 12; 14-15), Korintherbrevene (1 Kor 1-4; 9-14; 2 Kor 2-7; 10-12), Galaterbrevet (4-5) og Efeserbrevet (1-6). Her formidles der en dybtpløjende åndelig vejledning, som ofte går helt på tværs af den naturlige menneskelige tankegang om vejen til en stærk og fremgangsrig menighed. Her understreges det, at midlet til Guds riges udbredelse er Guds ord i lov og evangelium. Frelseskraften er knyttet til ordet om korset. Dette ord bæres frem af en menighed, som for verden fremtræder ringe og svag, men som i Kristus er evigt rig, hellig og herlig. Kilden til åndskraft i menighedsliv og missionsarbejde er et stadigt fornyet syn for frelsens rigdom i Kristus. En rig og stærk menighed er en menighed, hvis tro er forankret i Kristus.

I sine mange taler om et stærkt og missionerende menighedsliv udfolder Bill Hybels imidlertid aldrig de centrale tanker i disse læremæssige tekster.

Inden for bibelfortolkningen er det et centralt princip, at vi må lade vor teologi vejlede og forme af de læremæssige afsnit i Skriften. Først på dette grundlag kan vi se og vurdere, hvad der i de historiske afsnit kan tjene som forbillede for os. I kort form lyder princippet, at de præskriptive afsnit må vejlede vor læsning af de deskriptive.

Et andet centralt fortolkningsprincip er, at de bibelske tekster altid må læses og fortolkes i lys af og ikke løsrevet fra deres sammenhæng. Kun derved kan vi være trygge ved, at vi virkelig føres ind i Bibelens tanker og ikke lægger vore egne tanker ned over teksten. Jo klarere, vi bryder med disse to principper, jo større bliver faren for, at vi lader os lede og bestemme af vore egne mennesketanker frem for af Guds ord.

I Bill Hybels' taler vises der i praksis ringe respekt for disse fortolkningsprincipper. Man må derfor være meget opmærksom på faren for et skred i retning af en rent menneskelig og kødelig tænkning. Faren bliver ikke mindre af, at Hybels er meget fascineret og inspireret af moderne ideer om effektiv og hensigtsmæssig virksomhedsledelse og markedsføring. Han synes at være overbevist om, at de principper for ledelse og markedsføring, som kan give fremgang og vækst i en almindelig verdslig virksomhed, i almindelighed kan overføres på og give tilsvarende gode resultater i en kristen menighed.

Ved den første konference i København opfordrede han således tilhørerne til at se sig om efter nogle ledere, der var "over dem" i lederkompetence, hvad enten de var kristne eller verdslige. Dem burde man ifølge Hybels se på og efterligne. Han anbefalede at opsøge kurser med verdslig lederskabsundervisning og overføre principperne herfra på det kristne menighedsliv. I samme grad den kristne leder på denne måde "højner" sit lederniveau, vil ifølge Hybels stadigt flere følge ham. At forsømme at forbedre sin lederkompetence gennem kurser, læsning o. lign. er ifølge Hybels ensbetydende med, at man ikke tager sit kristne lederhverv alvorligt: "Har du ikke læst fem bøger om "teambuilding" - så skam dig!" (1,10).

Den tillid til og vægtlægning på verdslig ledelses- og markedsføringstænkning, som her kommer til udtryk, er ifølge Pritchard karakteristisk for Willow Creek-menigheden. Han påviser, at menigheds- og missionsarbejdet i Willow Creek fra en tidlig fase i betydelig grad har været tilrettelagt efter principper hentet fra verdslige bøger om virksomhedsledelse og markedsføring, og at Bill Hybels siden sin tiltræden som leder har pålagt sine medarbejdere at læse bøger med dette indhold. Prægningen fra verdslig ledelses- og markedsføringstænkning er ifølge Pritchard særligt tydelig på følgende områder: en stærk vægtlægning på effektivitet og produktivitet; en opprioritering af klare kommandoveje og stærk lederautoritet; en orientering ud fra målbare resultater ikke mindst i antallet af kirkemedlemmer; en regelmæssig definerings af præcise visioner og mål for menighedsarbejdet og en formulering af bestemte strategier og midler til at nå målene; en bestræbelse på at identificere og imødekomme søgende menneskers følte ønsker og behov; en opvurdering i menighedsarbejdet af det, som fremtræder stærkt og vellykket, og en nedvurdering af det menneskeligt set svage og uanseelige; en bevidst tilrettelæggelse af kirkens ydre form og fremtræden, så den virker tiltalende, succesfuld og attraktiv på søgende; en vægtlægning i forkyndelsen på de problemer og behov, som virker umiddelbart relevante på søgende; en betoning af, at livet som kristen giver glæde og tilfredsstillelse; en gennemreflekteret bestræbelse på gennem musik, sang, humor og en kærlig attitude at påvirke de søgende gudstjenestedeltageres følelser, så de bliver positive og åbne (Pritchard s. 42; 59-66; 96-97; 130-136; 208; 240-257).

Der kan ikke være tvivl om, at visse principper og indsigter fra verdslig virksomhedstænkning kan overføres på og udfoldes i den kristne menighed uden at svække dens åndelige liv. Men der må sorteres grundigt for ikke at glide ind i en kødelig tænkning og praksis. Forudsætningen for en sådan sortering er en stærk forankring i Skriften og evangeliet og en teologi formet heraf.

Pritchard vurderer, at Bill Hybels har sorteret alt for lidt, og at hans tænkning om et stærkt menighedsliv og missionsarbejde i betydelig grad er præget af en rent menneskelig og pragmatisk tilgang. Dette er ifølge Pritchard den uundgåelige konsekvens af en ukritisk anvendelse af verdslig ledelses- og markedsføringsteori. "Jeg vil gerne understrege igen, at

jeg tror, at lederne i Willow Creek ønsker at ære Gud. Men i deres strategi for kirken er der indbygget en stærk fokusering på succes og dermed på tal. Willow Creek og andre kirker, der befinder sig midt i den amerikanske dyrkelse af succes, må være opmærksomme på, at markedsføringens terminologi og strategier let kan forme tænkningen og ødelægge selv de bedste intentioner. En kirke kan være fuldstændig tom for åndeligt liv og alligevel vokse i størrelse og indflydelse" (Pritchard s. 245-246).

4.5.2 Ringe plads til kritisk vurdering

Som nævnt ovenfor er der centrale dele af Hybels' undervisning, der må betegnes som sandt bibelske og positivt udfordrende. Det drejer sig ikke mindst om hans betoning af de ufrelstes nød, Guds frelsesvilje og kaldet til at give sig hen i missionens tjeneste, mens tid er (fx 1,2; 2,2). Her har Hybels' undervisning sit hjerte og centrum og sin største positive værdi.

Betydeligt mere problematisk bliver det, når Hybels anbefaler konkrete strategier og metoder, der ifølge hans vurdering vil føre til et stærkt og godt menighedsliv og missionsarbejde. Her møder man meget, som savner klart bibelsk grundlag, og som må underkastes en grundig prøvelse ud fra Guds Ord. Der er ingen tvivl om, at Bill Hybels principielt vil tilslutte sig og anbefale, at hans tanker prøves på Bibelen. Men i hans taler møder man ingen positive opmuntringer hertil. Tværtimod formidler han sine budskaber på en måde, der kan virke undergravende og svækkende på tilhørernes frimodighed til at forholde sig kritisk vurderende til det, han siger.

Hybels taler med lidenskab og glød om de ikke-kristnes fortabte tilstand og om nødvendigheden af ikke at tøve længere, ikke at "spille sikkert", ikke holde fast ved det gamle og trykke, men med vovemod kaste sig ud i en radikal forandring af kirkens arbejdsmåde – i overensstemmelse med de af ham anbefalede prioriteringer, strategier og metoder (fx 2,2; 2,5). På denne måde sker der nærmest uundgåeligt en identifikation mellem at tage missionsudfordringen alvorligt og at tilegne sig Hybels' principper, metoder og strategier.

Hybels lægger selv vægt på, at hver kirke må finde sin egen måde at drive mission på (fx 1,1; 2,4). Men samtidig betoner han, at de centrale principper i hans undervisning har almen gyldighed og tjener missionens sag. Han mere end antyder, at skepsis eller modvilje over for disse principper må betragtes som et udtryk for manglende missionssyn eller villighed til at lyde Gud.

Således betoner han i en af sine taler stærkt nødvendigheden af at gøre menighedens hovedgudstjeneste søgervenlig, så den retter sig mod og gør et godt og positivt indtryk på ikke-kristne. Efter at have gennemgået sine egne principper for udformningen af en god og kvalificeret sørgudstjeneste runder Hybels talen af på følgende måde: "Venner, hvis I vil gøre dette, vil I forvandle jeres land! Og det er derfor, vi er samlet her. Og det er det, Gud ønsker skal ske. Ikke sandt? Det er sandt! Når jeg siger: "Ikke sandt?", så svarer I: "Det er sandt!" Okay: "Ikke sandt?" (2,2).

Med formuleringer som disse formidler Hybels et indtryk af, at de, som stiller sig tøvende og tvivlende over for hans principper for en sørgudstjeneste, enten ikke har forstået eller ikke er villige til at bøje sig for Guds vilje. I en anden tale understreger Hybels vigtigheden af at vise vovemod i det kristne arbejde. De, som af bekymring for konsekvenserne holder fast ved gamle former og viger tilbage for radikale nye initiativer som f.eks. sørgudstjenester, betegnes som "kolde og frygtsomme sjæle" (2,5).

Hybels' holdning til og vurdering af dem, som møder hans program med skepsis, kommer også til udtryk i hans eksplicite tilkendegivelse af, at han ikke vil lade sig anfægte eller stoppe af skepsis eller foruroligelse hos tilhørerne. Efter at have betonet vigtigheden af, at

sørgergudstjenestens ydre form har en høj æstetisk kvalitet, fremdrager han den menighed, han selv voksede op i, som et eksempel på en forfejlet strategi. Han beskriver nedladende og karikerende, hvordan den var villig til at gøre brug af folk, som ifølge almindelige kvalitetskriterier, ikke var gode til at synge, til at spille på instrumenter eller til at tale. Alle dem, som ingen andre ville bruge, dem ville denne kristne menighed bruge. Han påpeger, at en sådan strategi er en hindring for effektiv mission, og afrunder sin agitation for en menighedsform præget af kvalitet på følgende måde: "Jeg ved, at nogle bliver oprørt over det, jeg siger her. Jeg er ligeglad! På det her punkt er jeg ligeglad... Om netop dette emne er der meget, som bør siges, uanset om det opleves behageligt eller ej" (2,2).

Hybels' stærke tro på sine egne strategier, prioriteringer og metoder og hans frimodighed til at lægge tryk på andres samvittighed for at antage dem synes at hænge nært sammen med hans overbevisning om og erfaring af, at hans egen tilgang virker. Den fremmer et godt og fremgangsrigt menighedsliv. Han henviser til stadighed til dette sidste: hans tilgang har vist sig effektiv og har skabt gode ydre resultater ikke mindst i form af ydre kirkevækst. Derfor tjener den helt åbenbart missionens sag. Tilslutning eller afvisning bliver dermed nok så klart et udtryk for ens holdning til missionen (fx 1,2; 1,8; 2,4; 2,5; 2,6).

Hybels' sikkerhed med hensyn til at være på rette vej synes også at bero på hans ofte gentagne overbevisning om, at hans handlemåde i mange konkrete situationer og ikke mindst med hensyn til tilrettelæggelse af den rette kirkelige form og strategi er direkte inspireret af Guds Ånd: "Jeg var den præst, der havde grundlagt menigheden. Men vi spurgte ikke: "Hvad ønsker Bill?" Vi satte os i en rundkreds og sagde: Hvordan ønsker Helligånden, at vor kirke skal være? Og så prøvede vi virkelig på at trænge ind i, hvad Helligånden havde af ønsker for os: Hvad slags musik? Hvilken form for forkyndelse? Og vi blev ved at spørge: Du, Helligånd, du ved bedst, du bestemmer! Og selv søgte vi bare at finde ud af, hvad Helligånden ville. Og langs ad vejen har Helligånden overrasket os og har startet tjenester, der har fungeret på virkelig spændende måder" (2,1).

På denne baggrund bliver det ikke svært at forstå, at Hybels med stor selvsikkerhed kan affeje dem, der stiller sig tøvende og skeptiske over for hans tænkning. At hans holdning og handlemåde er forståelig, gør den imidlertid ikke mindre problematisk.

Overordnet set tjener Hybels' selvsikre formidling af og pragmatiske argumentation for sine tanker til at fremme og forstærke en række problematiske tendenser: den understøtter en tidstypisk orientering ud fra og opprioritering af det, som giver målbare resultater, på bekostning af en samvittighedsfuld undersøgelse af og troskab mod det, som er bibelsk sandt; den fremmer en kritisk og overlegen holdning til kristne, der af den ene eller anden grund er skeptiske over for visse nye strategier; den fremmer en polarisering mellem tilhængere af en pragmatisk strategisk tænkning og skeptikere; sidst men ikke mindst svækker den frimodigheden til kritisk at efterprøve Hybels' tænkning på Bibelen.

En kritisk vurderende holdning til Hybels' lære ud fra Bibelen står imidlertid ikke i modsætning til et varmt missionssind og et oprigtigt ønske om at forny og styrke det evangeliserende arbejde! Tværtimod er en stadig bibelsk efterprøvelse af det, vi møder, en forudsætning for, at vi kan bevares i en evangelisk tro og dermed forblive åndeligt friske og brugbare for Gud i hans riges arbejde.

Kirkehistorien rummer mange eksempler på bevægelser, som har lagt stærk vægt på mission og har oplevet stor numerisk fremgang for en tid, men som derefter er gået åndeligt i opløsning, fordi de ikke har været bibelsk og evangelisk forankrede. Det eneste værn mod en sådan udvikling er en samvittighedsfuld efterprøvelse på Guds ord af det, vi møder.

4.5.3 Sørgergudstjeneste på menighedens bekostning

Bill Hybels understreger i sine taler, at vi som kristne må tænke kreativt m.h.t. at bygge bro til ikke-kristne og skabe platforme, hvor de kan møde et kristent vidnesbyrd (1,1; 1,2; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). Selve denne pointe er bibelsk sund og vigtig at få løftet frem. Mission er i al sin enkelthed, at Guds ord og kald til omvendelse når ikke-kristne mennesker på en klar og forståelig måde. For den kristne menighed må det være en stadig udfordring at udvikle og etablere platforme, hvor dette kan ske! Her ligger en central udfordring for missionsforeningerne i dag.

Hos Bill Hybels samles opmærksomheden imidlertid hovedsagelig om én bestemt platform: sørgergudstjenesten. I sine taler lægger han stor vægt på nødvendigheden af at indrette den kristne menigheds hovedgudstjeneste med henblik på ikke-kristne, så den primært tager hensyn til deres forudsætninger, tankegange og behov (1,1; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). "I 30 år har jeg både i Willow og blandt kirkeledere verden over forsøgt at få folk til at gennemtænke gudstjenesten ud fra spørgsmålet om, hvordan en søger ville reagere på den" (2,2).

Hybels understreger, at målet må være, at ikke-troende mennesker får så positiv en oplevelse ved at være til gudstjenesten, at de får lyst til at komme igen (2,2). Umiddelbart lyder denne tankegang både sympatisk og naturlig. Vi er som kristne ikke til for os selv, men er kaldede til at sætte os selv til side for andre. På den baggrund kan det virke oplagt at tilrettelægge menighedens hovedgudstjeneste med henblik på ikke-kristne. Men det er nødvendigt at stoppe op og overveje konsekvenserne. Ifølge Bill Hybels bør en gudstjeneste, der retter sig mod ikke-kristne, så vidt muligt renses for elementer, der virker fremmedartede, underlige og uforståelige på ikke-kristne (2,2).

Hybels fremdrager sin ungdoms menighed som eksempel på, hvad man ikke skal gøre. Han fortæller om sin oplevelse, da han første gang inviterede en ikke-kristen med i kirken. "Dette er første gang i mit liv, at jeg har set på en gudstjeneste med en skeptikers briller" (2,2). I den situation erkender Hybels, at gudstjenesten er fuld af elementer, som må virke højst underlige og sære på en ikke-kristen: gamle salmer, fremsigelse af den apostolske trosbekendelse, lange kedelige bønner, en gammel prædikant med en stor Bibel, en prædiken over Amos og en tekstudlægning, der stærkt betoner Guds vrede over synden. Bill Hybels beskriver, hvordan det var en lidelse for ham at komme igennem gudstjenesten ved tanken om vennens oplevelse af den. Da Hybels efterfølgende talte med ham om gudstjenesten, gav vennen udtryk for dyb undren over, at så normal en fyr som Bill Hybels var med til noget så unormalt: "Det var præcis, hvad han sagde: "Hvorfor går en normal fyr som dig til noget så unormalt? Fortæl mig det, og så er jeg tilfreds." Hvilket spørgsmål!" (2,2).

Ifølge Bill Hybels må den rette reaktion på dette spørgsmål være at reformere den kristne gudstjeneste, så den ikke virker så underlig, uforståelig og unormal på ikke-kristne, men derimod sympatisk, naturlig, behagelig og indbydende: "Jeg mener bare, at mange af os ikke har taget os tid til at gennemtænke, hvor indbydende vore gudstjenester egentlig er" (2,2).

Bill Hybels' anbefaling af at se på den kristne hovedgudstjeneste med en ikke-kristens øjne og rense den for elementer, der opleves unormale af ikke-kristne, kan i første omgang virke tilforladelig. Ved nærmere eftersyn og i nytestamentlig belysning bliver det imidlertid klart, at Bill Hybels' tankegang og anbefalinger repræsenterer en alvorlig trussel mod den kristne menigheds åndelige liv og vækst og dermed også mod dens evangeliserende vidnesbyrd over for verden.

Det svage led i sørgergudstjeneste-strategien er den manglende opmærksomhed på de troendes behov for åndelig næring og opbyggelse. I Willow Creek søger man at tilgodese dette behov ved gudstjenester midt i ugen. Men man fastholder, at sørgergudstjenesten

søndag formiddag er menighedens hovedgudstjeneste. Denne opprioritering af sørgergudstjenesten må ses som en hovedårsag til, at kun en tredjedel af dem, som kommer om søndagen, også slutter op om gudstjenesten midt i ugen. Konsekvensen bliver ifølge Pritchard, at en meget stor del af menigheden fastholdes i åndelig umodenhed og overfladiskhed, fordi de aldrig får fast føde i form af solid bibelsk forkyndelse og undervisning. Med en tidligere Willow Creek-medarbejders ord: "Willow Creek er halvanden kilometer bred og halvanden tomme dyb" (Pritchard s.268; se endv. s. 269, 275-278).

Principielle overvejelser 4:

Menighedens gudstjeneste

I NT har menighedens hovedgudstjeneste som hovedformål at samle Guds børn om nådens midler: ordet og sakramenterne, herigennem forny og opbygge dem i en frimodig tro på Kristus og herved udruste dem til at leve med ham og vidne om ham i hverdagen (1 Kor 14,12 og 26; Ef 4,11-16; Kol 3,16-17).

Gudstjenesten er således først og sidst for de kristne. Det betyder ikke, at den er lukket for ikke-kristne. Tværtimod formaner de troende til at tage godt imod alle, som kommer – uden personsanseelse (1 Kor 14,24; Jak 2,2-4). Men det er bemærkelsesværdigt, at vi i Ny Testamente ikke møder ét eneste eksempel på egentlig evangeliserende forkyndelse ved menighedens sammenkomster. Her synes der tværtimod at blive talt målrettet til de troende med henblik på at opbygge dem i troen på Jesus, så de udrustes til at leve som kristne i deres hverdag.

Ny Testamente lægger således op til at tænke om evangelisationen som det, der sker, ikke når menigheden samles, men når den spredes! Evangelisationen foregår 7 dage om ugen 24 timer i døgnet overalt, hvor de kristne færdes som lys og salt i verden. Åndeligt kraftfuld bliver denne evangelisation imidlertid kun, hvis de troende næres og opbygges i en fri og myndig tro på Jesus - når de samles! Gudstjenesten er således de troendes åndelige kraft- og fornyelsescenter.

At menighedens gudstjeneste i NT hovedsagelig retter sig til de troende, fremgår blandt andet af, hvad der finder sted ved gudstjenesten. Her oplæses og udlægges både det Gamle Testaments skrifter og apostlenes skrifter (Ef 3,4; Kol 4,16; 1 Thess 5,27; 1 Tim 5,17; 2 Pet 3,16). Det er til tider ganske krævende og indforstået stof selv for kristne. Men alle teksterne er blevet læst og udlagt til fornyelse, opbyggelse og myndiggørelse i troen - for de kristne!

Ved menighedens sammenkomster har man endvidere sunget salmer og sange med et opbyggeligt og åndeligt vejledende indhold (Ef 5,19; Kol 3,16). Man har bedt sammen, bekendt troen, holdt nadver, formanet hinanden, bedømt profeti, bekendt synder for hinanden og øvet kirketugt (Matt 18,15-17; 1 Kor 5,1-5; 11,4-5; 11,17-34; 14,29; 1 Tim 6,12; Jak 5,16). Først og sidst har man været samlet om evangeliets rige og dybe indhold, som er en skjult og helt uforståelig skat for de ikke-kristne (Kol 1,25-2,3; 1 Kor 2,6-16; 2 Kor 3,14-17; 4,3-7).

Samlet set må man sige, at der ikke er meget, som har kunnet virke mere fremmedartet, underligt, uforståeligt og "unormalt" for hedninger på apostlenes tid end den kristne gudstjeneste! For her var de kristne samlet om og blev fornyet i troen på et uudgrundeligt frelsesmysterium og en skjult åndelig herlighed – i Kristus. Dette udelukkede ikke, at den ikke-kristne kunne blive tiltalt og vakt af Gud ved en sådan gudstjeneste. Tværtimod, forudsætter Paulus, at netop det kunne ske, og tilskynder til, at man bruger et almindeligt og forståeligt

sprog (1 Kor 14,24-25). Men målgruppen for gudstjenesten var de troende – og netop derved tjente den evangelisationens sag!

Ud fra dette perspektiv må vi sige, at få ting kan være mere ødelæggende for evangelisationens åndelige kraft end at opløse gudstjenestens trosfornyende og opbyggelige sigte. Da nedbrydes selve det åndelige kraftcenter.

Det kan imidlertid ikke tjene som et forsvar for gudstjenester og møder, hvor vi som kristne samler os om os selv på en sådan måde, at vi viser ligegyldighed over for fremmede. Alene næstekærlighedsbudet må fortælle os, at vi er kaldet til at vise omsorg og gæstfrihed over for alle nye og gøre alt, hvad der står i vor magt, for at de må føle sig velkomne. Det kan betyde, at vi må nedprioritere nogle af vore egne sociale ønsker og behov. Det kan også være, at vi må oprette nye arbejdsgrøner i menigheden og gennemføre forandringer, som er udfordrende og bryder op i vante og trygge mønstre. At menighedens hovedsamling i både form og indhold må rette sig mod troende, tillader os således på ingen måde at være ligegyldige i forhold til ikke-kristne gæster. Det må blot være en stærk påmindelse om, at vi ikke bør omdanne menighedens hovedsamling til en evangeliserende platform. I så fald betaler vi for en styrket evangelisationsindsats med menighedens egen åndelige næring og fornyelse, og det vil i sidste ende blive ødelæggende for evangelisationen.

Derfor er der brug for kreativ tænkning med henblik på at udvikle andre platforme for den evangeliserende forkyndelse, undervisning og samtale. Det kan være kurser med indføring i kristendommens ABC, åbne bibelstudiegrupper, åbne hjem, en-til-en bibelstudium, forskellige evangeliserende møder i eller uden for menighedens hus etc. Her er et uhyre vigtigt indsatsområde i missionsforeningernes evangeliserende arbejde.

Det kan også komme på tale lejlighedsvis at lade den almindelige hovedsamling erstatte af et evangeliserende arrangement. Det vil givetvis mange steder være ganske tjenligt. Men samlet set bør en øget satsning på evangelisation ikke føre til en nedprioritering af menighedens egen åndelige opbyggelse.

At tale om "sørggudstjenester" bør undgås, da alene sprogbrogeren er uklar. En gudstjeneste er de troendes anledning til at træde frem for Gud som deres far for Jesu skyld, takke ham for frelsens gave og fornyes i troen på den. Kun troende kan på denne måde tage del i "gudstjeneste". Denne virkelighed bør ikke utydeliggøres ved at tale om "sørggudstjenester".

4.5.4 Et tilpasset evangelium

Skal ikke-kristne nås med det kristne evangelium, er det ifølge Bill Hybels afgørende, at vi kan invitere dem med til gudstjenester med en forkyndelse, som de oplever umiddelbart relevant (1,2; 2,1; 2,2; 2,5).

Modbilledet er her igen den menighed, Bill Hybels voksede op i: "Jeg voksede op i en menighed, der aldrig fungerede rigtigt. Det gjorde den ikke. Hver eneste gudstjeneste, jeg kan huske var uudholdeligt kedelig. Den var irrelevant for mit liv og for de andre deltagers liv" (2,1). Når selv de kristne oplevede gudstjenesten og forkyndelsen irrelevant, måtte de ikke-kristnes reaktion forventes at være endnu værre: "De kristne kunne knapt nok holde kirken ud. De andre folk har en langt lavere tolerance-tærskel. I forstår!?" (2,2).

Det positive alternativ til den gamle menighed er ifølge Bill Hybels at gennemtænke og indrette gudstjenesten og forkyndelsen efter det, som ikke-kristne oplever relevant for dem. Man må fokusere på emner, der optager ikke-kristne i deres hverdagsliv: "Venner, sikrer I jer, at hver eneste gudstjeneste, jeres menighed holder, er relevant for de menneskers liv, som kommer hos jer? Når vi planlægger vor gudstjeneste, siger vi: "Hvorfor skulle vi, hvorfor skulle nogen have lyst til at komme til en gudstjeneste om det emne? Hvis vi besvarer spørgsmål, som ingen stiller, hvordan kan vi da forvente, at troende vil invitere deres venner med?" (2,2).

I disse formuleringer møder vi det centrale i Bill Hybels' tænkning om god og virkningsfuld evangeliserende forkyndelse. Hovedordet er "relevans". Det er et positivt ord, og de fleste kristne vil formentlig betragte det som glædeligt, hvis den evangeliserende forkyndelse opleves relevant af ikke-kristne. Spørgsmålet er imidlertid, hvad ordet dækker over hos Bill Hybels.

Pritchard påpeger, at Bill Hybels tænkning om "relevans" i forkyndelsen er bestemt af markedsføringens principper for, hvordan man udvikler og præsenterer en vare, der virker tiltrækkende på kunderne. Her er det første skridt, at man identificerer kundernes ønsker og følte behov. Derefter søger man at formulere et tilbud, der virker "relevant" på kunderne, fordi det taler til og lover at imødekomme deres ønsker (Pritchard s. 137-144; 198-200).

Ifølge Pritchard fører Bill Hybels' tænkning om relevant forkyndelse uundgåeligt til en stærk koncentration om det naturlige menneskes følte behov i henseende til fx en afklaret personlig identitet, et velfungerende arbejdsliv, et nært og godt menneskeligt fællesskab, ægteskabelig og familiær trivsel, ro og harmoni, god moral, glæde og lykke, selvrealisering og oplevelse af personlig succes. Fordi forkyndelsen i Willow Creek samler sig om og tilbyder at imødekomme disse følte behov, er menighedens centrale evangelium ifølge Pritchard i praksis blevet et budskab om livsfylde og tilfredsstillelse for dem, som vil tage imod Jesus (Pritchard s. 55; 68-73; 137-148; 249-257).

Principielt fastholder Hybels et klassisk kristent evangelium om Jesu stedfortrædende strafildelse og syndernes forladelse ved tro på ham (Pritchard s. 172-183). Men evangeliet om forsoningen og syndernes forladelse er kun et godt og glædeligt budskab for dem, som har set sig selv som strafskyldige over for en hellig Gud. I Willow Creek er Guds hellighed stærkt nedtonet i forkyndelsen til ikke-kristne, og Guds vrede over synden omtales ifølge Pritchard så godt som aldrig (Pritchard s. 261-265). Derfor kan det ikke undre, at evangeliet om Kristi kors kommer til at stå svagt i forkyndelsen. I praksis sker der en glidning mod et andet evangelium, som ikke er et sandt bibelsk evangelium: det glædelige budskab om et godt og tilfredsstillende liv sammen med Jesus. "Grundlæggende fortæller Hybels den ikke-kristne, at kristendommen vil tilfredsstille hans følte behov og gøre ham glad" (Pritchard s. 143).

Bevægelsen væk fra det sande og frelsende evangelium bliver ikke mindre alvorlig af, at den er utilsigtet og til dels ubemærket af Willow Creeks ledere. Pritchard skriver herom: "Bill Hybels og hans medarbejdere søger at formidle det bibelske evangelium. Hvis de bliver spurgt herom, vil de hurtigt fastslå, at deres budskab er det uforanderlige evangelium, og de vil fordømme ethvert forsøg på at ændre det... Ikke desto mindre må vi, efter at have undersøgt betoningerne i Willow Creeks evangelium, konstatere at substansen i deres budskab på underfundig vis er blevet ændret. Willow Creek-folkene har ikke selv været opmærksomme på, at måden, de kommunikerer evangeliet på, former budskabet" (Pritchard s. 258). "Willow Creek mangler kritisk tænkning i sin tilgang til spørgsmålet om relevans. Denne vægtlægning på de følte behov i forståelsen af relevans ødelægger i sidste ende deres kristendom" (Pritchard s.200).

At Willow Creeks ledere ønsker at videreføre det bibelske evangelium, kom eksplicit til udtryk ved den anden konference i København, hvor Bill Hybels tog klart afstand fra tanken om at udvande evangeliet for missionens skyld: "Folk tror, at hvis du skal appellere til mennesker uden for kirkens mure, så må du udvande evangeliet, tværtimod!" (2,2).

I visse sammenhænge formulerer Hybels evangeliet godt og klart (ST s. 168-178). På det principielle plan har han således forståelse for, at mennesket må møde budskabet om dets synd og skyld og høre om Jesu frelsergerning. Det gælder imidlertid for Hybels som for enhver anden forkynder, at hans teologi ikke kun kommer til udtryk i og må bedømmes på, hvad han er villig til principielt at bekende og bekræfte som sandhed. Teologien kommer nok så meget til udtryk i, hvad han i praksis lægger vægt på. Og det er dette sidste, han præger med.

Sammenlignes den evangeliserende forkyndelse i Willow Creek med den, vi møder hos apostlene i deres evangeliserende taler i Apostlenes Gerninger, viser der sig at være en markant forskel i henseende til, hvad der lægges vægt på.

Principielle overvejelser 5:

Evangeliserende forkyndelse

I deres evangeliserende taler bruger apostlene reelt aldrig tid på at tale om Guds hjælp i forhold til følte og dennesidige behov. Når de får en anledning til at vidne om Gud, går de med det samme til hovedsagen og tydeliggør for deres tilhørere, at deres grundlæggende og egentlige problem er, at de er borte fra den eneste og sande Gud og under hans dom. Ikke én af de elleve evangeliserende prædikener og taler i Apostlenes Gerninger behandler andre problemer og behov end dette ene (ApG 2,14-47; 3,12-26; 4,8-12; 7,2-53; 10,34-43; 13,16-41; 14,15-17; 17,22-31; 22,1-21; 24,10-25; 26,2-29).

Det er ikke, fordi apostlene og deres medkristne er ligeglade med menneskers dennesidige behov, tværtimod. De første kristnes liv var et stærkt vidnesbyrd om omsorg for hele mennesket. De kristne gav sig helt hen i omsorg for andre menneskers timelige problemer og behov. De solgte deres ejendele og delte ud til alle, og havde hele folkets yndest (ApG 2,45; 2,47; Ef 4,28). Vi må forudsætte, at de kristne også i deres personlige omgang med ikke-kristne samtalede med dem om mange dennesidige problemer og udfordringer. Men når de stod over for ikke-kristne i forkyndelsens situation, så de det som deres kald og forpligtelse at tale med dem om det ene og evigt nødvendige – med det samme.

Det er sandt, at både Jesus og apostlene som et led i deres udbredelse af evangeliet gjorde undere og tegn og på den måde gav mennesker hjælp i forhold til timelige problemer som sygdom og besættelse. Men det er værd at bemærke, hvilken funktion NT tillægger disse undere og tegn. Både i forhold til Jesus og apostlene understreges det, at deres undere og tegn skal vise, at de er Guds udsendinge, som kommer med Guds rige og taler på Guds vegne. Hensigten med underne og tegnene er altså at få mennesker til at vende sig mod Jesus og apostlene og tage imod deres ord om frelsen og Guds evige rige! (Matt 11,1-6; Mark 16,20; Joh 20,30-31; ApG 2,22; 2 Kor 12,12; Hebr 2,3-4).

Den ydre anledning til apostlenes evangeliserende forkyndelse kunne variere og dermed også indgangen til at tale om Gud. I Peters pinseprædiken var den ydre anledning således disciplenes tungetale (ApG 2,14-15), i Paulus' tale på Areopagos var det de græske afgudsaltre (ApG 17,22-23), og i Peters prædiken i Salomos Søjlegang var det helbredelsen af en lam (ApG 3,12). I det sidste

tilfælde tog forkyndelsen således i nogen grad afsæt i en dennesidig nød og et følt behov. Uanset anledningen ser vi imidlertid, at apostlene altid bevæger sig fra den ydre anledning ind til hovedsagen – forholdet til Gud - med det samme.

Vil vi følge apostlenes forkyndelseslinje, må vor forkyndelse således målrettet sigte på at belyse menneskets situation ud fra dets forhold til Gud. I dette lys vil det blive tydeligt, at mange af de følte behov er udslag af og symptomer på syndens virkelighed. Det bliver endvidere tydeligt, at menneskets dybeste og egentlige problem er dets personlige synd og Guds vrede. Det er forkyndelsens opgave at åbenbare denne virkelighed og at prædike Jesus som frelseren fra Guds vrede. Det gjorde apostlene, og det samme må vi gøre i dag.

Skredet væk fra den apostolske forkyndelse sker ikke ved selve omtalen af og tilknytningen ved menneskers erfarede problemer, ønsker og behov. Skredet indtræder, når det ikke fører ind til hovedsagen, og når evangeliet bliver det gode budskab om, at Gud vil hjælpe mennesker med alle deres problemer, tilfredsstille deres følte behov og herved gøre dem glade. Det er sandt, at kristenlivet er et liv i glæde, og det må prædikkes! Men det er en glæde, der er forankret i Kristus og hans frelse og dermed er helt uafhængig af de ydre livsvilkår. Det er en glæde, som er ubegribelig for det uomvendte menneske, og som det kun kan føres ind i gennem evangeliet om syndernes forladelse. Dette må stå klart for forkynderen, så al tale om menneskelivets timelige problemer, erfaringer og behov tager sigte på og medvirker til at afdække syndens grundlæggende problem og føre mennesket til Jesus som frelseren.

Det er i høj grad ønskeligt, at vor evangeliserende forkyndelse er hver-dags-, livs- og erfaringsnær, og for så vidt betoner Willow Creek her et berettiget anliggende. Åndskraften og den bibelske fylde i budskabet behøver ikke at svækkes, fordi forkynderen knytter til ved det, som mennesker bærer på og slås med i deres sind, tanker og hverdag. Tværtimod kan det bidrage til, at både lov og evangelium får mere konkret og direkte nedslag i menneskers liv. Det afgørende er, at talen om menneskelivets erfaringside tjener til at afklare hovedsagen: menneskets stilling over for Gud.

D. A. Carson giver et godt eksempel på, hvordan forkyndelsen kan tage udgangspunkt i et alment erfaret menneskeligt problem og gennem en bibelsk belysning vise tilhørerne, at dette problem ret beset er sekundært og blot et symptom på det store og egentlige problem: "Hvad enten det erkendes eller ej, bærer mange kvinder og mænd i Vesten på en dyb og bitter tomhed i deres hjerter. Dette får mig ikke til at foreslå, at vi omformer evangeliet, så det bliver et middel imod min indre tomhed. Hvis vi fremstiller det på den måde, er vi som evangeliske kristne kun en hårsbred fra at bekræfte tanken om, at Gud er til for at tilfredsstille mine behov, som jeg oplever dem. Menneskelig tomhed og moralsk forvirring må spores tilbage til sine rødder *i lyset af bibelsk teologi*; kun inden for den bibelske teologis ramme kan det historiske evangelium blive formidlet som en hjælp i forhold til det underliggende problem" (Carson 1996, s. 495).

Carson forudsætter således, at den evangeliserende forkyndelse må sigte på at hjælpe mennesker med synden og forholdet til Gud - som det første. Først når dette problem er løst, og mennesker er kommet til tro på Jesus, er der grundlag for, at forkyndelsen kan række mennesker en evangelisk trøst og hjælp ind på andre livsområder. Det evangeliske løfte om Guds omsorg, vejledning og hjælp i livet lyder hos apostlene altid og kun til dem, der er blevet Guds børn ved troen. Løftet har sit udgangspunkt i frelsen i Kristus, og det, som betones som den afgørende trøst ind i alle menneskelivets kampe og sorger, er, at frelsens rigdom

er den samme til enhver tid uanset de ydre livsvilkår og de indre følelsesmæssige tilstande (se fx Rom 8; 12-15; 1 Kor 1; 4; 7-14; 2 Kor 1-9; Ef 1-6; Fil 1-4).

Når det drejer sig om det moderne menneskes længsel og jagt efter selvrealisering, personlig succes og maksimal livsfylde, er det oplagt, at en bibelsk forkyndelse herom i høj grad må have konfrontationens karakter. Den må sigte på at afdække, i hvor høj grad disse behov også har en syndig side og er udslag af menneskets dybe egoisme. Snarere end at bruge disse erfarede behov som udgangspunkt for en forkyndelse af Gud som den ultimative behovsopfylder for det selvcentrerede menneske, bør de således bruges som udgangspunkt for en afsløring af synden og et kald til omvendelse.

Når apostlene forkynder til ikke-kristne om deres forhold til Gud, gør de det ofte med en udfordrende klarhed og skarphed, der vækker modstand og skaber en deling af tilhørerskaren (fx ApG. 2,23; 7,51-53; 17,22-31). Over for jøderne betoner apostlene, at de har forkastet Guds Messias (ApG 2,14-36; 3,12-26; 4,1-12; 7,1-53). Over for hedningerne betoner apostlene, at de har vendt sig fra deres sande og eneste Gud, som har givet dem livet, har vist omsorg for dem og har kaldet dem til at søge ham (ApG 14,15-17; 17,22-31). I begge tilfælde er målet det samme: at vise tilhørerne, at de har trodset deres eneste sande Gud, at de har afvist hans i kærlighed udstrakte hånd og derfor er under hans dom.

Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at apostlenes offentlige proklamation af Guds ord ikke er deres eneste forkyndelsesform, og måske ikke engang den væsentligste! Når de ikke-kristne efter at have lyttet til apostlenes proklamerende forkyndelse tilkendegiver ønske om at høre mere om Jesus, åbner apostlene og deres medkristne mulighed for at de fortløbende kan mødes med dem for at blive undervist om og ført ind i troens grundsandheder - i dialogens form (ApG 17,2; 17,17; 17,32-34; 18,4; 18,19; 19,8f; 20,7). I henseende til tidsforbrug synes denne form for forkyndelse at have fyldt betydeligt mere i apostlenes tjeneste end de offentlige prædikener.

For os i dag må det være en central udfordring at udvikle former, hvorunder sådanne evangeliserende og oplærende samtaler kan finde sted. Mange søgende vil uden tvivl have stor glæde af et sammenhængende samtaleforløb som en hjælp til at forstå de bibelske grundsandheder til frelse. Navnlig i en tid, hvor det kristne verdens- og gudsbillede er helt opløst hos mange i den vestlige verden, vil det være godt, hvis vi kan tilbyde en grundlæggende indføring i den kristne tro.

Men hvordan taler man i den evangeliserende forkyndelse om Gud til mennesker, der slet ikke tror på ham? Det er et aktuelt spørgsmål, som imidlertid får en afklarende belysning ud fra de to prædikener, Paulus holder for hedningerne i henholdsvis Lystra og Athen. Her står han over for mennesker, der er religiøse, men ikke tror på en personlig Gud, der er verdens skaber, herre og dommer. For så vidt kan deres religiøsitet minde meget om den, som er udbredt i den vestlige verden i dag. I sin forkyndelse til disse folk bygger Paulus ganske enkelt det bibelske verdensbillede og gudsbillede op fra grunden. Han taler om verden som Guds skaberværk og om Gud som verdens herre og dommer. Og han gør det tydeligvis i tillid til, at dette ord har kraft til at give tilhørerne et nyt billede af virkeligheden og af Gud (ApG 14,15-17; 17,24-31). Paulus tror på, at ordet skaber, hvad det nævner. Når han taler om Gud, som han er, så møder tilhørerne ham, som han er!

Paulus formulerer sig enkelt, klart og letforståeligt, og han tager hensyn til tilhørernes religiøse tanker og forestillinger. Men han lader ikke tilhørernes egne

religiøse forhåndsforestillinger sætte grænsen for, hvad han kan tale om. Han taler om en virkelighed og en Gud, der ligger ud over det, de på forhånd har forestillinger om, og han tror på, at hans ord har magt til at gøre denne virkelighed levende for dem og til at føre dem ind i et vækkende møde med Gud!

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at Paulus målrettet bruger sit kendskab til tilhørernes liv og tanker til at afsløre deres åndelige blindhed og synd. På Areopagos i Athen, i den græske religions og visdoms centrum, prædiker han frimodigt og klart om en god Gud, der har skabt verden (ApG 17,24). Det var en uhyrlig tanke for grækerne, der foragtede det skabte og betragtede det som mindreværdigt. Paulus fælder derefter en nådesløs dom over grækernes afgudsdyrkelse og betegner de selvbevidste og højlærde grækere som "uvidende" (v.30a). Derefter nedbryder han tilhørernes forestilling om, at de selv frit kan vælge deres guder og påbyder dem på den eneste levende Guds vegne at omvende sig til ham (v.30b). Endelig forkynder han, at de alle en dag skal dømmes af et menneske, der er opstået legemligt fra de døde – en tanke, som knapt kunne være mere anstødelig for en græker, der så befrielsen for legemet som det åndelige og religiøse mål (v.31). Paulus taler med stor kyndighed ind i kulturen, men han gør det med henblik på at afsløre mennesket i dets stilling som en synder over for Gud. Det vækker forståelig modstand, men også vækkelse (v.32).

Når apostlene afdækker synden og skylden hos deres tilhørere, baner de vej for forkyndelsen af det ene og sande evangelium, som Jesus pålagde dem at udbrede til verdens ende: budskabet om syndernes forladelse i hans navn (Luk 24,46-47). Alt i apostlenes forkyndelse tager sigte på at nå frem til at forkynde dette ene ord, for de ved, at frelseskraften er knyttet hertil! Igennem evangeliet om Jesu korsdød og frelsergerning for os virker Ånden den frelsende tro i menneskers hjerter – og ikke på nogen anden måde (Rom 10,17; 1 Kor 1,18; Gal 3,1-5; Ef 1,13; 1 Pet 1,23-25). Det er et uanseeligt og anstødeligt ord, men apostlene kender dets indre guddommelige kraft, og derfor skammer de sig ikke ved at prædike det: "Jeg skammer mig ikke ved evangeliet; det er en Guds kraft til frelse for enhver, som tror" (Rom 1,16).

Apostlenes forkyndelse er teologisk normeret. De prædiker ikke det, som kan vinde størst positiv opmærksomhed og tilslutning. De prædiker det budskab, som Gud har pålagt dem at prædike, og som han har lovet at virke igennem med sin Ånd til genfødsel og tro. Ingen vindes for Guds rige uden ved evangeliet om syndernes forladelse. De, som vindes ved andre midler eller ved andre budskaber, vindes ikke for Guds rige.

Det sande og frelsende evangelium er der ingen mennesker, der af sig selv spørger efter. Behovet må vækkes af Guds ord (Rom 3,19-20; 7,7; Gal 2,19). Netop denne erkendelse var normerende for apostlenes forkyndelse og gav dem frimodighed til at aktualisere ét bestemt spørgsmål, som ingen selv havde stillet på forhånd: hvordan får en synder fred med Gud?

Til enhver tid må vi søge at prædike i et nutidigt sprog og ind i menneskers hverdagsliv. Men målet må til enhver tid være at rejse og give hjælp med det spørgsmål, som ingen af sig selv stiller.

At den evangeliserende forkyndelse må samle sig om syndens hovedproblem og om syndsforladelsens evangelium, er ingen ny erkendelse. Vi ser den klart udfoldet i Ny Testamente. Men vi ser også i kirkens historie, at den til stadighed glemmes og må "genopdages". Det naturlige menneske er altid optaget af sine

”sekundære” problemer og blind for sit egentlige problem. Derfor oplever den kristne kirke et stadigt pres i retning af at indrette forkyndelsen efter det, som det naturlige menneske oplever vigtigt og relevant, og tilbyde løsninger på rent dennesidige problemer. I samme grad det åndelige klarsyn svækkes i kirken, vil den være tilbøjelig til at give efter for dette pres.

Kirkens vækkelsestider har repræsenteret en modsat bevægelse: en ”genopdagelse” af synden og Guds vrede som hovedproblemet og en fornyet og levende forkyndelse af evangeliet om syndernes forladelse i Jesus. Denne forkyndelseslinje repræsenterer den åndelige livsline fra apostlenes tid, gennem hele kirkehistorien og frem til i dag.

4.5.5 Professionalisering af menigheden

Et centralt tema ved konferencerne i København var opbyggelsen af gode menigheder, der kunne være redskaber for kraftfuld evangelisation. Når Bill Hybels taler om dette emne, kommer han ind på mange forskellige aspekter af menighedslivet. Men et fælles udgangspunkt for en stor del af hans tænkning er, at vi må tænke på, hvordan de ikke-kristne ser på og opfatter menigheden.

At menigheden iagttages af verden, og at den ved sin ydre fremtræden er et vidnesbyrd over for verden, betones også af Jesus, når han taler om menigheden som verdens lys og som en by, der ligger på et bjerg (Matt 5,15-16). Disse vers citeres af Bill Hybels som grundlag for hans undervisning om et godt menighedsliv: ”Ønsker Gud, at hans kirke skal have fremgang? Ja, han gør! Jesus sagde engang: ”Jeg ser på Guds riges vækst som en by på et bjerg, som folk går forbi. Du kan ikke overse den. Den er bemærkelsesværdig. Den har lyskraft. Den har volt. Du kan ikke gemme den under en busk. Det er en kraft, man må regne med” (2,4).

Når han skal uddybe, hvilken ydre fremtræden den kristne menighed bør have, lægger han vægt på og vender igen og igen tilbage til, at menigheden bør fremstå tiltrækkende, tidssvarende, spændende og professionel på ikke-kristne med hensyn både til forkyndelse og ledelse, de ydre fysiske rammer i form af bygninger, indretning, lyd og lyssætning, og de kreative indslag i form af musik, sang og drama. På alle disse områder bør ikke-kristne opleve høj kvalitet og en god ydre form, når de træder ind i den kristne menighed. Bedømt ud fra hans vægtlægning på denne sag må den betegnes som et hovedanliggende i hans undervisning om et godt og stærkt, evangeliserende menighedsliv (1,2; 1,6; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5).

Modbilledet er her igen hans ungdoms menighed. I sin ydre form og fremtræden virkede den ifølge Hybels forældet, primitiv og uprofessionel - med gamle bænke, en kedelig og gammel prædikant, og en kvindelig organist, der var så dårlig, at en ikke-kristen iagttager umiddelbart måtte overveje, ”om hun var fysisk handicappet” (2,2). Hybels fremstiller sin gamle menigheds ynkelige fremtoning som et resultat af dens ukritiske anvendelse af hvem som helst: ”Den menighed, jeg voksede op i, står for mig som helt gak-gak. De sagde: ”Hej, hvis ingen vil lade dig synge offentligt, så kom og syng hos os. Du ved, det er bare for Gud!” ”Hvis du ikke kan spille godt nok på et instrument til at klare dig i dit eget band...så spil i kirken. Det er der ingen, der tager sig af.” ”Hvis du ikke kan tale offentligt, fordi ingen ved deres sanser fulde fem vil lade dig gøre det, så kom og tal hos os. Det er der ingen, der tager sig af” (2,2).

Menigheder, der tager missionsudfordringen alvorlig, må ifølge Hybels gå den modsatte vej og i alle disse ydre forhold tilstræbe høj kvalitet og dygtighed. Netop dette har man satset på i Willow Creek (1,2; 2,2).

Pritchard beskriver, hvordan alt i Willow Creek-menigheden fra parkeringspladsen til de medvirkendes udseende og tøj er tilrettelagt med henblik på at gøre et godt og professionelt indtryk på kirke-fremmede: "Alle der medvirker i gudstjenesten er overordentlig dygtige og grundigt forberedte. De er generelt også smukke og velklædte mennesker" (Pritchard s. 102). Hensigten er, at de kirkefremmede skal tiltales af menighedens ydre fremtoning og på det grundlag åbne sig for dens budskab (Pritchard s. 100-115; 209-222).

Bill Hybels understreger selv, at med en kompetent ydre form vil de kristne være "stolte" af menigheden og have lyst til at invitere deres venner med i den, og de ikke-kristne vil få en positiv oplevelse (2,5). Dette gælder ikke mindst i relation til forkyndelsen. Hybels understreger vigtigheden af at finde og udvikle talere, som har en god og fængende form. Det er afgørende for, at menigheden kan vokse. Uden talere med en kompetent og kvalificeret kommunikationsform vil menighedens medlemmer nemlig ikke have lyst til at invitere ikke-kristne med i menigheden. Man bør være opmærksom på, om man har talere, der bidrager til, at menigheden vokser eller formindskes. Hvis det sidste er tilfældet, må der handles: "Hvis du er en del af lederskabet i din lokale kirke, og forkyndelsen får kirken til at blive mindre, så må du gøre noget ved det. Så må du tage det op. Hører du mig? Du må tage det op. Du siger måske: "Jo, men så vil der være nogle, der bliver følelsesmæssigt sårede." Venner, alt, hvad jeg vil sige om dette, er, at der er 100 eller 200 mennesker i dit nærmiljø, som vil ende med sårede følelser i helvede for evigt, fordi folk i din menighed ikke er tilstrækkeligt trygge ved og glade for forkyndelsen til at invitere deres venner med. Det er alvor! Hvis der er nogle følelser, som bliver sårede, mens I prøver at forbedre forkyndelsen i menigheden, så hellere sårede følelser og fremskridt end beskyttede følelser og ingen fremskridt" (2,4).

Det er bemærkelsesværdigt, at Hybels i denne sammenhæng slet ikke forholder sig til forkyndelsens indhold, eller til spørgsmålet om, hvorvidt en vigende opslutning om en bestemt forkynder evt. kunne skyldes en reaktion mod eller manglende værdsættelse af en sand og sund bibelsk forkyndelse. I afsnittet umiddelbart forud definerer han "stærk forkyndelse" ud fra forkynderens evne til at lave gode introduktioner, fortælle gode historier, gå frem og tilbage på scenen på den rigtige måde, bruge gode gestikulationer og i det hele taget optræde som en god kommunikator. Hovedvægten i Bill Hybels' vurdering af god forkyndelse lægges på den ydre form, som må raffineres m.h.p. at give de kristne frimodighed til at invitere deres ikke-kristne venner med. Hvor dette sker, vil flere blive frelst!

Naturligvis er det vigtigt at være bevidst om og arbejde med sin form og fremtræden som forkynder. Er der alvorlige problemer på dette område, kan det være berettiget for menighedsledelsen at reagere på det. Men man kan overveje, hvad Hybels' kriterier for god forkyndelse ville medføre, hvis de blev overført på to centrale forkyndere i NT: Jesus, der flere gange talte mennesker "væk fra sig" ved sin udfordrende forkyndelse af lov og evangelium (Joh 6,22-68; 8,29-51), og Paulus, hvis enkle og korscentrerede forkyndelse blev kritiseret for ikke at appellere til ikke-kristne (1 Kor 1-2; 2 Kor 10,10; 11,6).

I NT er det afgørende kriterium for gode forkyndere, at de forkynder Guds sande ord enkelt, klart og uafkortet (ApG 20,20-35; 1 Tim 4,6-16; 2 Tim 4,1-5; Tit 1,9). Ifølge Pritchard er prioriteringen af form over indhold et generelt og karakteristisk træk ved Willow Creek-menigheden. Han fremhæver det som et centralt og alvorligt kritikpunkt og mener, at det må ses og forstås i lyset af dens uanfægtede overbevisning om at være bibeltro kombineret med dens pragmatiske grundholdning (Pritchard s. 272-287). Man lægger ringe vægt på kritisk teologisk tænkning og på at efterprøve sine tanker og strategier på Bibelen. Man er mere optaget af at udvikle menigheds- og arbejdsformer, som opleves positive og hensigtsmæssige. Med Bill Hybels' egne ord: "Jeg er pragmatiker, og jeg vurderer tingene ud fra, om de virker eller ikke virker" (Pritchard s. 280).

Et andet betænkeligt træk i Hybels' taler om det gode menighedsliv er hans tilkendegivelse af, at den rette formgivning af kirken nødvendigvis vil føre til ydre kirkevækst: "Vi må gøre det hårde arbejde med at omforme vore gudstjenester indtil vi når det punkt, hvor folk, som kommer ind til os, siger: "Ved du hvad. Det var relevant, ærligt, kreativt, dygtigt, det var sandfærdigt!" Vi må invitere dem ind i et radikalt kærligt fællesskab, som de kan føle sig hjemme i. Venner, hvis I vil gøre dette, vil I forvandle jeres land!" (2,2).

Ifølge Hybels ønsker Gud, at alle kristne kirker og menigheder skal have fremgang både i indre modning og i ydre medlemstilgang. Hvis en menighed ikke oplever fremgang, ligger årsagen ikke hos Gud, men hos menigheden, nærmere bestemt i dens manglende tro på fremgang og dens manglende villighed til at arbejde for det: "Det er, hvad Gud ønsker at se din menighed blive: en kraft for det gode i dit lokalmiljø, i landet, i verden. Men hvis du ikke tror det, vil du altid gå rundt på en undskyldende måde og sige: "Vel, vor kirke klarer sig ikke så godt, og det er i orden i himlen. Vi har ikke oplevet voksne omvende sig i ti år, men sådan er det." Hvis du ikke forholder dig til det grundlæggende spørgsmål, om Gud ønsker fremgang, så hæfter du dig selv af krogen og giver alle mulige undskyldninger for, hvor svag din kirke er" (2,4).

I sin undervisning om, hvorledes en menighed kan opnå fremgang og vækst betoner Hybels andet og mere end udviklingen af en professionel og tiltalende ydre fremtoning. Han taler således stærkt om vigtigheden af at få Guds syn på og nød for de ikke-kristne (fx 1,2; 2,1; 2,2), villigheden til at satse radikalt på evangelisation (fx 1,1; 1,2; 2,2), venskaber med ikke-kristne (fx 1,2; 2,1; 2,2), om vigtigheden af stærke ledere (fx 1,1; 1,6; 1,8), betydningen af et kærligt og omsorgsfuldt fællesskab (fx 1,1; 2,2; 2,6), dygtige forkyndere (fx 2,1; 2,2; 2,4), alles medvirken i menighedsarbejdet (fx 1,1; 2,4; 2,6), og værdien af små grupper (fx 1,1; 2,1; 2,6).

Det er imidlertid karakteristisk, at alt dette fremstilles som noget, menigheden selv kan beslutte sig for og sætte i værk. Selv nøden for de ikke-kristne fremstilles af Bill Hybels som noget, menighedens ledelse kan og bør frembringe og holde ved lige (1,1). Gør man det rette, vil det resultere i fremgang – med Guds hjælp. På denne baggrund bliver det forståeligt, at Hybels meget enkelt og ligefremt kan tale om to typer af menigheder. På den ene side de menigheder, som gør det rette og har fremgang, og på den anden side dem, som ikke har fremgang: "To slags kirker - ikke sandt?" (2,4).

Tanken om den rette strategi og handlemåde som en sikker nøgle til fremgang kommer også til udtryk i den simple formel, Hybels opstiller for fremgang:

Forkyndelse + Lederskab + Frivillighed = Fremgang (2,4)

Med en dygtig forkynder, en kvalificeret leder og en arbejdsvillig menighed, vil fremgangen komme - med Guds hjælp: "Gud vil, at din kirke skal gøre fremgang. Han vil, at den skal klare sig bedre end nogensinde før. Og hele himlen hepper lige nu og siger: "Ja, tro det! Tag skridtene frem mod denne virkelighed!" Og når du gør det, vil Gud møde dig langs ad vejen. Han vil give dig kraft langs ad vejen, så enhver kirke gør fremgang og giver ham ære" (2,4).

Sammenholdes Bill Hybels' undervisning om gode og evangeliserende menigheder med Ny Testaments lære om menigheden, viser der sig at være tale om en række dybtgående teologiske modsætninger.

Principielle overvejelser 6:

Menighedens skjulte herlighed

Ifølge NT har Gud underlagt den kristne menighed det vilkår, at den som sin Herre fremtræder for verden i ydre ringhed (1 Kor 1,26-29; 4,9-13; 2 Kor 4,7-5,10). Den ydre ringhedsskikkelse hænger sammen med, at menighedens herlighed og skat er skjult i Kristus. Ingen kan se den. Den er kun synlig for troen - i evangeliet om Kristus (2 Kor 4,3-5,10).

Efeserbrevet er det store brev i NT om den kristne menighed. Det er ikke tilfældigt, at Paulus i dette brev hele 35 gange bruger formuleringen: "i Kristus", "i Herren", "i ham". Kun her finder og ser den kristne menighed sin sande og evige herlighed. Netop derfor har Paulus én altoverskyggende bøn for efeserne: at Helligånden må komme til dem og åbne deres hjertes øjne for den rigdom og herlighed, de altid ejer i Kristus (Ef 1,17-19; 3,15-19; 4,11-16). Her findes kilden til en frimodig tro og et åndskraftigt vidnesbyrd om Jesus til enhver tid – uanset menighedens ydre fremtræden!

Menighedens uanseelige og anstødelige fremtræden i verden hænger også sammen med, at dens budskab vækker verdens modstand. Jesus lovede sine disciple, at tiden i verden ville være en kampens og modstandens tid, hvor de måtte lide for hans navns skyld (Matt 5,10-12; 10,23; 23,34; Joh 15,18-21). Netop dette er ifølge Luther et af den sande kirkes kendetegn: at den bærer kors i form af modstand fra verden på grund af sit sande bibelske budskab.

Menigheden er således ikke et lys i verden ved sin ydre vellykkethed, herlighed og glans. Det er tværtimod bemærkelsesværdigt, at Jesu ord om de troende som verdens lys og som en by på et bjerg kommer umiddelbart efter, at han i saligprisningerne har omtalt dem som de fattige, de sørgende, de hungrende og de tørstende og har lovet dem forfølgelse, hån og uretfærdig behandling i verden for hans navn skyld (Matt 5,3-12). Der er på ingen måde tale om en menighed, der fremtræder i verden som et strålende eksempel på kraft, fremgang og succes ifølge en almindelig menneskelig vurdering. Men netop gennem den ydre modgang og lidelse mindes menigheden om, at den er Guds sande tjener, og har sin arv og evige rigdom i himlen. Og denne virkelighed vækker troens fryd og glæde midt under korsets plage. Det evige perspektiv frisætter også de troende til at elske og tjene andre med gode gerninger i deres korte tid her på jorden. Og herved er menigheden et skinnende lys i verden og en by på bjerget *ved at være* forankret i og leve ud fra evangeliets rigdom i Kristus! (Matt 5,11-16).

Paulus påpeger det samme: at de kristnes ydre ringhed ikke skal betragtes som et problem og som en hindring for et kraftfuldt missionsarbejde, tværtimod! Verdens ringeagt, modstand og hån bruges af Gud til at vende de troendes blik mod den usynlige og evige rigdom i Jesus, så de forankres i den. Netop herved bliver de stærke, frimodige og åndsfulde i troen og tjenesten (2 Kor 4,16-5,10).

Den ydre ringhed bruges ifølge Paulus også af Gud til at nedbryde de troendes hovmodige tillid til sig selv og deres egen evne til at vinde mennesker ind i Guds rige. Gud har netop udvalgt en menighed, som i verdens øjne er ringe og uanseelig, for at knytte den i afhængighed til ham og hans overbevisende og frelsende kraft i ordet! (1 Kor 1,26-2,5). Gud har lagt frelsens skat ned i menighedens lerkar, for at den må være helt afhængig af, at han selv ved sin Ånd vil komme til mennesker og gennem evangeliet åbne deres hjertes øjne for skatten i Kristus (2 Kor 4,7). Kun på denne måde kan mennesker komme til tro: ved at

menigheden ikke prædiker om og viser hen til sig selv, men ved at den peger på og vidner om Kristus! (2 Kor 4,1-6).

I samme grad menigheden begynder at vurdere sin kraft og herlighed ud fra sin ydre fremtræden, mister den troens og frimodighedens forankring i Jesus – og dermed sin åndskraft.

NT kender således også til "to slags kirker". I NT er det afgørende imidlertid ikke, om man kan registrere ydre fremgang eller ydre tilbagegang. Her handler det om hjerternes liv og troens forankring i Jesus! I lyset af dette spørgsmål viser det sig, at en menigheds sande tilstand kan stå i direkte modsætning til dens ydre fremtræden. Laodikæa-menigheden er ifølge en ydre betragtning herlig, stærk og fremgangsrig. Men i virkeligheden er netop denne menighed den åndeligt fattigste af alle! For den fortrøster sig til sig selv og har glemt at søge sin rigdom i Jesus (Åb 3,14-22). Smyrna-menigheden synes ifølge en menneskelig vurdering ynkelig, svag og fattig. Men Guds vurdering er en anden: den er rig! For den har bevaret og holdt fast ved troen på Jesus! (Åb 2,8-11).

Den kristne menigheds ydre ringhed er ikke noget, vi selv skal frembringe. Den er et vilkår, som Gud selv underlægger os på den måde og i det omfang, han ser, det tjener os bedst. Vort kald som kristne er derfor ikke at tilstræbe at lade vor menighed og dens samlinger fremstå primitive, tarvelige eller triste. Vi må tværtimod bruge alle vore kreative, kunstneriske og ledelsesmæssige evner til at frembringe gode, indbydende og velfungerende menighedshuse og menigheds-samlinger med god og smuk sang og musik, rig liturgi, betryggende ledelse osv. Men vi må gøre det i en frimodig vished om, at Guds kraft ikke beror på eller er afhængig af kvaliteten af de ydre former. Og vi må lade alle ydre former tjene til at vende sind, tanke og opmærksomhed mod Guds ord og mod Jesus.

Ligeledes må vi bede om og stræbe efter, at vor menighed ved Guds ord og evangelium må vokse i tro, kærlighed og tjeneste, så at den både ved sit liv og sine ord må være et stærkt vidnesbyrd for verden.

Hvilke frugter, der kommer af vort vidnesbyrd, er imidlertid Guds ansvar. Det er et overordentligt centralt princip i både den apostolske og den lutherske lære. Gud virker tro, når og hvor han vil det! Han har ikke pålagt os at frembringe store resultater i form af mange omvendelser. Han har kaldet os til at bringe det sande evangelium til de ikke-kristne og forkynde det enkelt og ligefremt for dem, så de forstår det. Hvad det virker i hjerterne, er Guds ansvar (1 Kor 3,6-7).

Påtager vi os ansvaret for, at ordet skal virke tro i hjerterne, trænger vi ind på et ansvarsområde, som Gud har holdt for sig selv til befrielse for os. Da bliver vor frimodighed knyttet til vor egen ydre fremgang. Det er vejen til lovished, forkrampehed og åndelig udtørring i evangelisationsarbejdet.

Hos Paulus møder vi det modsatte. En urokkelig frimodighed i tjenesten i medgang og i modgang, i tider med fremgang og i tider med tilbagegang. Han ved, at han har ét ansvar: at udbrede Guds lov og evangelium klart og uafkortet. Så må Guds Ånd virke tro gennem dette ord, når og hvor han vil det! (2 Kor 4,1-4).

Paulus' troskab imod det ene og sande frelsende evangelium er nært forbundet med hans frygt for at vinde mennesker for den ydre menighed, uden at der er sket en indre åndelig levendegørelse. Han bedømmer hele tiden sin tjeneste i lyset af dommens dag. Hans mål er ikke at opbygge en stor kirke her i tiden, men

en kirke, der kan bestå i ildprøven på den store dag, fordi den er genfødt ved Guds ord (1 Kor 1,18-25; 3,10-15).

Ifølge NT kan kvaliteten af vort kristne menigheds- og evangelisationsarbejde således ikke bedømmes på vor ydre fremtræden eller vor ydre vækst, men alene på vore midler. Den centrale og vedvarende udfordring for den troende menighed består i til enhver tid at være tro mod de åndelige midler, som Gud har lovet at virke igennem (1 Kor 4,1-5; 2 Kor 10,3-6). Dette er vejen til vedvarende frimodighed i menigheds- og missionsarbejdet og til sand og evig frugt.

4.5.6 Dygtig ledelse frem for forkyndelse

Bill Hybels lægger i sine taler stor vægt på betydningen af en god og stærk ledelse af menigheden (1,1; 1,2; 1,6; 1,8; 1,10; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6; 2,8). I denne forbindelse kommer han ind på aspekter af det kristne lederskab, som har solidt bibelsk grundlag. Således betoner han godt og stærkt vigtigheden af, at lederen selv lever et integreret kristent liv og tager sig tid til at læse i Bibelen. Dette må isoleret set betragtes som positivt. Men når Hybels begrundet vigtigheden af den åndelige disciplin med, at menigheden vil opdage det og miste tilliden til lederen, hvis denne svigter disciplinen, så bevæger han sig ud i en pragmatisk argumentation, som er fremmed for Bibelen (1,10; 2,5; 2,8).

Når Hybels definerer lederens vigtighed, sker det hyppigt i en modstilling til forkynderen (1,6; 1,10; 2,4; 2,6). Det er et hovedanliggende for Hybels at tydeliggøre, at mange kristne menigheder lægger alt for megen og for ensidig vægt på gode forkyndere. Ifølge Bill Hybels har man i hundredvis af år troet, at god forkyndelse vil skabe gode menigheder. Men det har ikke fungeret. Det har været en forkert teori. Hybels understreger, at god forkyndelse er vigtig og nødvendig. Men vejen frem er at lægge mere vægt end hidtil på lederen i forhold til forkynderen (1,6). Kirkens fremtid hviler primært i dens lederes hænder. Alt godt kommer fra en god leder, og omvendt (1,10).

Lederen giver menighedslivet retning ved at udvikle visioner for dens arbejde (1,6; 1,8; 2,4; 2,5; 2,6). "Ledere siger: Okay, det er godt nok, men hvor bevæger vi os hen? Hvad er det, vi prøver at bygge? Holder vi bare gudstjenester og prædikener, eller prøver vi at bygge noget?" (2,6). Forkynderen udvikler sjældent visioner. Han udlægger Rom 5. "Men Romerne 5 afklarer ikke menighedens vision" (1,6). "Ledere afklarer dette. De sætter sig ned og siger: "Lad os afklare vor vision. Hvad er det, vi prøver at gøre? Hvordan vil vi gerne se ud om fem år? Hvad vil det kræve af os at nå fra den nuværende realitet til den nye?" Det er dette, lederskab handler om, venner! Det må vi være opmærksomme på i kirken" (2,4).

Lederen er også kendetegnet ved at løse problemer. Det gør forkynderen ikke (1,6; 2,4). Når noget er galt i menigheden, når noget ikke fungerer optimalt, så griber lederen ind og gør noget ved det. Hvis nogen i menigheden eksempelvis modsætter sig kirkens planer og visioner, går lederen til dem og følger Matt 18 over for dem – Jesu vejledning i kirketugt (1,6). Lederen sætter endvidere folk i arbejde (2,4). Mens forkynderen samler folk, der lærer, samler lederen folk, der arbejder. "En leder siger: "Jeg vil vide, hvor mange folk, der er blevet udrustede til at gøre kirkens arbejde. Hvor mange arbejdere har vi oprejst? Hvor mange frivillige har vi udrustet? Hvor mange mennesker har fundet deres gaver og gør noget med dem i kirken?" (2,4).

Gode ledere er ifølge Hybels kendetegnede ved at træffe modige og visionære beslutninger for deres menigheder for at gøre dem mere evangeliserende – uden at lade sig bremse af bekymringer vedrørende omkostningerne og andres vurderinger (2,5). Gode ledere går foran i det evangeliserende arbejde (1,1; 2,2). Skal en menighed blive evangeliserende, er det

afgørende, at lederen bliver et forbillede på en evangeliserende livsstil: "Når du forandrer en leder, forandrer du kirken" (2,2). Det har Bill Hybels erfaret i forhold til sin egen menigheds medlemmer: "Hvis de ser på mit liv og ser, at jeg har mange venskaber med disse mennesker, at jeg indgår i en hel række af kærlige samtaler med dem for at føre dem til Kristus, så ændres hele deres orientering i forhold til syndere og søgere. Det gør den virkelig!" (2,2).

Trods elementer af bibelsk tænkning er Bill Hybels undervisning om kristent lederskab mere bestemt af idealer og principper hentet fra verdslig ledelsesfilosofi end af Bibelens ord. Når han tegner et billede af den gode leder, fremhæver han således i høj grad kvaliteter og ledelsesformer, som ifølge moderne ledelsesfilosofi er vigtige for at få en god og effektiv virksomhed: klare visioner, gennemtænkte strategier, handlekraft, evne til at inspirere og aktivere, villighed til at skille sig af med problematiske medarbejdere, styrke til at føre beslutninger igennem trods modstand etc.

Når Hybels anbefaler at give mere plads for folk med "lederevner" i den kristne menighed, anbefaler han således indirekte at give mere plads for folk, der har forudsætninger for at lede menigheden som en effektiv virksomhed.

Princippet om, at en myndig menighedsledelse ikke bør tolerere uenighed om menighedens vision, men snarere bør skille sig af med medlemmer, der skaber problemer på dette område, blev uddybet af Willow Creek-medarbejderen Gary Schwammlein på kurset "Værdibaseret forandringsledelse" i København i 2002. Schwammlein forberedte her sine tilhørere på, at en menighed, der udvikler en vision om at være målrettet evangeliserende og derfor lægger sit arbejde om, uundgåeligt vil opleve, at der er nogle i menigheden, som ikke deler eller forstår visionen. Uenighed eller uklarhed på dette område må ifølge Schwammlein behandles på én bestemt måde, som altid praktiseres i Willow Creek: "Den bibelske måde er beskrevet i Matt 18... Hvis de ikke køber visionen. Hvis folk har en anden vision eller er uklare om visionen, så kommer de ind i en livstruende konflikt, for de vil følge deres eget ego, deres egen idé... Vi må alle have samme vision" (Gary Schwammlein bånd nr.2).

I Willow Creek behandles uenighed om kirkens vision og strategi således som synd. Uenighed på dette område er per definition udtryk for syndig egoisme og egenrådighed. Det uenige kirkemedlem må derfor behandles efter Matt 18, hvor sidste led i formaningsprocessen er udelukkelse af kirken og tilkendegivelse af, at den pågældende person nu må betragtes som ikke-kristen og fortabt (Matt 18,17).

Det er muligt og endda sandsynligt, at en sådan form for konfliktløsning er hensigtsmæssig i en verdslig virksomhed. Det er også muligt, at den i en kristen menighed vil sikre høj disciplin og effektivitet i arbejdet for menighedens vision. Ikke desto mindre må dens anvendelse her betegnes som læremæssigt dybt uforsvarlig og både menneskeligt og åndeligt alarmerende hensynsløs.

Bibelens tænkning om den gode kristne leder ligger langt fra det, som er refereret fra Hybels' og Schwammleins undervisning. I Skriften betones helt andre egenskaber og kvaliteter: forankring i nåden, troskab mod den rette lære, uforfærdet og udholdende forkyndelse af Guds Ord, vedholdende bøn, stadig granskning og personlig tilegnelse af Skriftens ord, opgør med og afvisning af vranglærere, hyrdeomsorg for og myndig vejledning af den enkelte i menigheden, et uangribeligt liv, værdighed, gæstfrihed, åndelig modenhed, villighed til at lide for evangeliet, god familieledelse m.m. (1 Tim 2,1-5; 3,1-7; 4,6-6,21; 2 Tim 1,6-14; 2,1-4,5; Tit 1,5-3,11; 1 Pet 5,1-4).

Det er ikke fremmed for Bibelen at tale om, at lederen må være et forbillede for menigheden. Men ingen steder tales der om, at han må være det i form af en offensivt evangeliserende livsstil med mange ikke-kristne kontakter og samtaler. Lederen er som alle andre kristne

kaldet til at leve med Jesus i hverdagen og være beredt på at vidne om ham, når anledningen gives (Kol 4,5-6; 1 Pet 3,15). Men den konkrete kontakt til ikke-kristne kan være meget forskelligartet. Her er der evangelisk frihed. Der er intet i Skriften, der peger i retning af, at enhver god kristen leder også bør være evangelist. Her lægger Bill Hybels en forventning og fordring ind over den kristne leder, som er uden grund i Skriften og derfor er lovisk i sin natur. Når Skriftens ord kalder den kristne leder til at være et forbillede i sin livsførelse, lægges der vægt på hellighed og næstekærlighed (1 Tim 4,12; Tit 2,7).

Der er ingen tvivl om, at administrative lederevner og strategisk og visionær tænkning forenet med den rette åndsudrustning kan blive til stor gavn og velsignelse for en kristen menighed. Tilsvarende vil der være elementer af moderne ledelsestænkning, som kan inddrages i det kristne menighedsarbejde og på det menneskelige plan tjene til at forbedre og styrke arbejdet. Men det er afgørende, at vi sorterer kritisk og bevarer et klart syn for, hvad NT betoner som de afgørende lederegenskaber, herunder ikke mindst lederens personlige forankring i og vejledning af andre ud fra nådens evangelium. Det kristne menighedsarbejde er et åndeligt arbejde og har derfor brug for åndelige ledere.

4.5.7 Svagt syn for Guds ords kraft

Bill Hybels betoner værdien af god forkyndelse. Men som tidligere nævnt definerer han primært god forkyndelse ud fra dens form og dens umiddelbare konstaterbare virkning på tilhørerne. Opleves forkyndelsen fængende og oplivende eller kedelig og irrelevant? Det er det centrale spørgsmål, når Hybels taler om stærk og svag forkyndelse (1,6; 2,1; 2,4; 2,6; 2,8).

Hybels' vægtlægning på forkyndelsens form og umiddelbare ydre virkning synes at hænge sammen med hans svage syn for og vurdering af den åndelige kraft i selve det forkyndte ord. Det er således karakteristisk, at han ofte nedtoner forventningerne til, hvad det forkyndte ord i sig selv kan udrette (1,6; 1,10; 2,4; 2,6; 2,8). Det er ligeledes karakteristisk, at han hovedsageligt betegner forkyndelsens formål som formidlingen af information, teologi og forståelse af Bibelen (1,6; 2,4; 2,6; 2,8). Han taler således aldrig om, at forkyndelsen har kraft til at skabe tro og åndeligt liv. Han taler heller aldrig om, at forkyndelsens kraft beror på, at Ånden ledsager ordet og selv virker gennem det. Hybels synes at have et yderst svagt eller slet intet syn for forkyndelsens åndsdimension og for ordets nådemiddelkarakter.

På denne baggrund bliver det forståeligt, at han så ensidigt retter sin opmærksomhed mod de ydre og konstaterbare virkninger af forkyndelsen. Det bliver ligeledes forståeligt, at han anviser *andre veje og midler* til åndeligt liv og åndelig vækst end tilegnelsen af Guds ord.

Hybels lader således forstå, at man ikke kan komme ind i et personligt og levende forhold til Jesus og præges af ham blot ved at lytte til sand bibelsk og evangelisk forkyndelse: "Nogle af jer har den rigtige trosbekendelse og I har selv aflagt bekendelsen, og I prædiker den rette information. Der er bare det – her er et lille mysterium – der er meget lidt gensidig relation til denne person, hvis teologi I forstår, men hvis relationsform er noget uklar for jer" (2,8).

Hybels' teologi og vejledning på dette område tager udgangspunkt i hans egen erfaring af, hvordan han kom ind i et personligt forhold til Jesus. Det skete ikke ved Guds ord og evangelium. Som ung havde han bekendt sine synder og bekendt den rette tro på Jesus som frelseren fra synden. Dermed var han ifølge sin egen fortolkning frelst, men han var kun frelst "positionelt" – dvs. i henseende til sin stilling over for Gud. "Jeg var en "positionel" kristen, men jeg kendte intet til relationel kristendom. Jeg kendte intet til at have et personligt forhold til Jesus" (2,8).

Gennembruddet i Hybels' forhold til Jesus kom i forlængelse af en forelæsning, hvor en teologilærer fortalte om Jesus som et menneske præget af ekstraordinære kvaliteter både fysisk, sjæleligt og moralsk. Læreren lovede, at hvis man lærte Jesus at kende, ville man blive præget af de samme egenskaber. Hybels opsøgte efterfølgende læreren og spurgte, hvordan dette kunne ske, og blev anbefalet at sætte sig ned på en stol i enrum og fortælle Jesus sit livs historie. "Og venner, det begyndte for mig den dag, og i de sidste tredive år har jeg nu glædet mig over denne ekstraordinære relationsform. Når jeg tænker tilbage på, hvordan det var at være en "positionel", bare en "positionel" kristen, så tror jeg ikke, at jeg kunne have klaret det i længden. Det var ligesom, det var bare for endimensionalt, det var for fladt. Det var som at se sort-hvid-TV. Hvis det er det eneste du har set, er det vel nok. Men når du har set farve-TV, så ved du, at der er mere" (2,8).

På denne baggrund udtrykker Hybels sin bedrøvelse over, at så mange prædikanter fortsat kun kender til "positionel" kristendom og tror, at forkyndelse med det rigtige indhold er vejen frem. Han afrunder sin tale med en bøn om, at alle i salen må opsøge Jesus på den personlige måde og derved præges af hans egenskaber: "At vi må fortælle ham vor historie og lytte til hans svar. At vi må leve vort dagligliv med ham og have hovedtelefoner på og være opmærksomme på, hvad han hvisker til os, og at vi må have tro til at føre det ud i livet, uanset hvad han beder os om at gøre, så at vi på den sidste dag kan se ind i hans øjne og sige: "Vi kendte dig ikke kun "positionelt", teologisk. Vi vandrede med dig, vi følte din kærlighed, vi hørte din hvisken, vi fulgte din befaling og vi gjorde det med glæde. Og alle er enige og siger: Amen!" (2,8).

Hybels' fortolkning af sin personlige åndelige udvikling rejser en lang række teologiske spørgsmål ikke mindst til hans frelsesforståelse. Anser han gold rettroenhed med en ydre bekendelse for en frelsende tro? Har han ingen forståelse for, at den frelsende tro er en hjertets genfødsel, der bringer et nyt liv og en ny relation til Jesus med sig? Taler han om to forskellige slags kristenliv: et med og et uden et personligt forhold til Jesus? Lærer han, at der venter en særlig åndelig forvandlings- og kraftdimension for dem, der vil opsøge Jesus på den af ham anbefalede måde?

I forhold til Guds ord er det yderst foruroligende, at Hybels nedtoner forventningen til at kunne møde Jesus gennem det ydre ord og i stedet anbefaler at søge ham umiddelbart, direkte, uden om det ydre ord. Dette er den klassiske vej ud i sværmeri. Jo mere man orienterer sig i denne retning og jo mere man lytter til den vejledning, man får gennem direkte tilskyndelser, jo større bliver faren for at blive ført vild af ganske andre stemmer og ånder end Jesus selv. I sine taler opmuntrer Bill Hybels også til at lytte til Jesu stemme i Bibelen, og betoner med stor klarhed, at Bibelen er de troendes ufejlbarlige vejleder: "Vi tror, at Bibelen er sandheden. Det er den absolutte autoritet angående tro og praksis. Vi må have det ind i vort sind: hvad Bibelen siger – det holder" (2,6; se endv. 2,1; 2,8). I praksis taler Hybels imidlertid betydeligt mere om velsignelsen ved at lytte til Guds direkte tale (1,2; 1,10; 2,1; 2,6; 2,8).

I en anden tale beskriver Hybels, hvorledes en bestemt kristelig livsform med sikkerhed vil føre til åndelig fremgang og i sidste instans til et åndeligt liv på "kogepunktet": "Du ved, da du blev kristen, havde du en vis temperatur. Men så – som en kombination af dine valg og Helligåndens gerning – begynder du at forøge dit åndelige livs temperatur. Og det er muligt, det er virkelig muligt for dig at modnes åndeligt frem til det punkt, hvor du lever på eller nær ved dette fase-forandringspunkt, hvor du erfarer udløsningen af kraft. Bibelen omtaler det som at blive fyldt med Helligånden, eller Bibelen omtaler det som at blive fyldt med Guds kraft, eller som Kristus, der lever helt og fuldt i mig" (2,6).

Første skridt på vejen til denne stærke ånds- og krafterfaring er ifølge Hybels at være trofast i menigheden. Men selv hvis gudstjenesten er rigtig god, kan den ikke få deltagerne helt op på kogepunktet, kun tæt på det. Derfor må der andet og mere til mellem gudstjenesterne.

Her nævner Hybels fire ting:

- 1) Daglige åndelige øvelser i form af morgenbøn, lytten til kristen lovsangsmusik og vedvarende lydhørhed over for Guds direkte tale.
- 2) Deltagelse i en lille gruppe af kristne, hvor man kan opmuntre og støtte hinanden: "Jeg får en masse varme, fra den lille gruppe, jeg er med i. Den varmer mig op."
- 3) Nådegevnebaseret tjeneste i menighedens arbejde: "Når du finder din nådegave og bruger den, da kommer varmen!"
- 4) Udøvelse af barmhjertigheds gerninger i dagligdagen: "Hver gang du kører hjem efter at have gjort noget, som du ved, Jesus ville have gjort, hvis han var i din krop, så varmes du op. Det varmer dig op."

Hybels sammenfatter sin tænkning om vejen til åndsfulde og åndskraft på denne måde: "Så hvis du går i kirke, hvis du gør religiøse øvelser, er med i en lille gruppe, tjener og gør disse barmhjertigheds gerninger, så vil din temperatur bare gå op og op, og meget snart er du fyldt. Du er fri!" (2,6).

Det er svært at finde mildere betegnelser for denne vejledning end, at den er uevangelisk i rystende grad. Hybels fremstiller vejen til frihed og åndsfulde som udførelsen af en række bestemte gerninger!

I NT står én ting i centrum for al forkyndelse om åndeligt liv og åndelig vækst: evangeliet om Kristus og frelsens rigdom i ham. Det er ved dette evangelium, vi får tro, kraft, liv, åndsfulde og alle Åndens frugter. Kun i den af evangeliet åbenbarede frihed fra loven kan troens nye liv vokse frem og folde sig ud! (fx Joh 15,1-8; Rom 6,14; 8,1-11; Gal 2,19-21; Ef 4,11-16; Hebr 9,14). Evangeliet er det åndelige livs og den åndelige krafts sande og eneste kilde.

Hybels synes at være blind for denne helt centrale evangeliske sandhed og giver derfor en vejledning i helliggørelse og åndsfulde, som er gennemført lovisk. Hans vejledning på dette punkt er af så alvorligt vranglærende karakter, at det på afgørende måde undergraver tilliden til ham som forkynder og åndelig leder. Det er en vranglære af netop denne art, Paulus vender sig mod i Galaterbrevet: "Dette ene vil jeg vide af jer: Fik I Ånden ved at gøre lovgerninger eller ved at høre i tro? Er I så uforstandige? I begyndte dog i Ånden, vil I nu ende i kødelighed?" (Gal 3,2-3).

Hybels kan godt tale om "forvandlende forkyndelse" (2,1; 2,4). Men da er den forvandlende kraft ikke knyttet til det forkyndte ord, men til bestemte forkyndere, nærmere bestemt de forkyndere, der har nådegave til at forkynde. Kun når de prædiker, kommer Helligånden og virker en forvandling hos tilhøreren: "Når en person har gaven til at prædike og undervise, så bliver Bibelen levende for dem, når de læser den. Gud giver dem ideer til, hvordan de kan sammensætte en interessant prædiken. Når de er deroppe og prædiker, så salver Helligånden det på en sådan måde, at det kan forvandle tilhøreren" (2,4).

Bill Hybels fortæller, at han normalt ikke behøver mere end fem minutter for at vurdere, om en person har nådegaven til at forkynde. Når nådegaven er der, viser det sig ved, at tilhørerne oplever det som "en ren nydelse" at lytte til den. De føler sig oplivede og ønsker at høre mere, og de får lyst til at invitere deres ikke-kristne venner med i menigheden, for at de kan høre netop denne forkynder. Kun prædikanter, hvis forkyndelse har denne effekt, har forkyndernådegevne, og kun de bør få lov at prædike: "Ny Testamente siger: "Hvis du vil opbygge en fremgangsrig menighed, så bør du kun gøre brug af folk med nådegave til at prædike og undervise" (2,4).

Hybels' definition af forkyndernådegevnen og hans tanke om, at Åndens kraft er knyttet til personer frem for til Guds ord, er direkte ubibelsk. Den har sit udspring et andet sted og synes at være en frugt af pragmatiske overvejelser om, hvilke prædikanttyper der kan styrke evangelisationaktiviteten og fremme ydre vækst i menigheden.

Det gælder imidlertid her som på en række andre områder, at Hybels' teologiske tænkning er præget af indre uklarhed og manglende sammenhæng. Til visse tider kan han således bruge formuleringer, som giver indtryk af stor tro på ordets egen iboende kraft. Således kan han tale om, at "evangeliet er stærkt" (2,4), at budskabet om Jesu kærlighed er "den eneste kraft, der kan forvandle et menneskes liv" (2,1), og at Bibelen er "kraften, der kan bygge folk op" (2,1). Men når han giver konkret vejledning om god forkyndelse og om vækst i åndeligt liv og kraft, må man spejle sig efter den bibelske lære om nådens midler og Åndens gerning. I samme grad denne lære fortønes, undergraves det evangeliske kristenliv og menighedsliv og dermed i sidste ende også det evangeliserende arbejde.

4.5.8 Evangelisation som alles hovedopgave

Bill Hybels betoner stærkt, at alle kristne er kaldede til at tage del i evangelisationsarbejdet (1,2; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). Hans grundlæggende anliggende er her sandt bibelsk, og som tidligere nævnt er det godt og nødvendigt at få det løftet frem. Det er imidlertid afgørende, at det almene og fælles ansvar for evangelisationen afklares og indholdsbestemmes ud fra Bibelen og ikke ud fra en målsætning om maksimal evangelisationsmæssig aktivitet.

Når Hybels formidler et alment kald til at engagere sig i evangelisation, betoner han stærkt Guds frelsesvilje og de ikke-kristnes nød. Hensigten er ifølge hans eget udsagn at bidrage til en "anden omvendelse": "Den første omvendelse er, at vi vender os bort fra vor synd og tror på Jesus – ikke sandt? Den anden omvendelse handler om, hvordan vi ser på folk uden for Guds familie. For når du ser folk anderledes, når du ser folk, som Faderen så folk, når du ser folk, som Jesus så folk – dem der sidder rundt omkring helt alene, så føler du: "Åh, mit hjerte bevæges over deres situation, deres fortabthed. Hvordan kan jeg opbygge et venskab, hvordan kan jeg række min hånd ud, hvordan kan jeg indlede en samtale?" (2,2).

Ifølge Hybels bør alle kristne opleve denne "anden omvendelse" med de konkrete konsekvenser, som han har beskrevet i form af en målrettet bestræbelse på at opbygge venskaber med ikke-kristne. Gør de ikke det, er de ude af kontakt med Guds hjerte og i konflikt med hans vilje: "Hvis jeg bad om en håndsoprækning fra alle jer, der ønsker at se tusindvis af danskere, som er langt fra Gud, gå ind i riget i tilbedelse af Gud, så ville I alle række hånden op, hver eneste af jer, selvfølgelig ville I det. Men hvis jeg siger: "Hvor mange af jer er villige til at række ud til dem, opbygge venskaber med dem, indlede kærlige samtaler med dem som et udgangspunkt, så ville meget få af jer række hånden op, og det er virkelig et problem. Det er et hjerte-problem. Det er et hoved-problem. Det er et synds-problem!" (2,2).

Ifølge Bill Hybels bør alt både i menighedens liv og i den enkelte kristnes liv omlægges og indrettes med henblik på at nå ud til og etablere kontakt til ikke-kristne. Gud vil, at alle kristne og alle kristne menigheder skal gøre alt, hvad der står i deres magt for at redde bare én ikke-kristen (1,2). Det vil formentlig være få kristne, som ikke kan følge Bill Hybels tankegang. Når vantro mennesker er på vej mod en evig fortabelse, er det en naturlig tanke, at vi må lade alle andre hensyn fare og samle os om dette ene at skabe kontakt til og evangelisere for de ikke-kristne. Men det er ikke den tankegang, vi møder i Bibelen.

I NT møder vi ingen almen og fælles formaning til alle kristne om at drive opsøgende evangelisationsarbejde. Den kristne menighed har som fællesskab et kollektivt kald til at drive grænseoverskridende mission, og i denne opgave må alle kristne tage del hver på deres måde, hvad enten det er i forbøn, i givertjeneste eller på anden vis. Men vi møder ikke i NT noget alment kald til enhver kristen om at drive offensiv evangelisation ved f.eks. målrettet og strategisk at opbygge venskaber med ikke-kristne.

Hvad vi møder i NT, er en formaning til alle kristne om at leve i et nært forhold til Jesus, bekende hans navn i verden, øve næstekærlighed mod alle og i denne ånd være beredt på at vidne om ham, når anledning gives (Matt 10,32-33; Kol 4,5-6; 1 Pet 3,15). Hvad der går ud over dette, beror på et individuelt kald. Gud kalder nogle til at være evangelister, og han kalder uden tvivl mange kristne til at opbygge venskaber med ikke-kristne. Som kristne må vi alle være åbne og lydhøre over for Guds kald på dette område, og vi må erkende, at vi i den grad har behov både for evangelister og for større frimodighed til at være hverdagsvidner. Men vi må ikke lægge byrder på os selv eller andre, som Guds ord ikke lægger på os. Når Bill Hybels betegner det som en synd ikke at arbejde på at opdyrke venskaber med ikke-kristne, lægger han således et helt igennem ubibelsk og sjælesørgerisk dybt uforsvarligt tryk på samvittighederne.

To sider af den bibelske lære om en kristens tjeneste for Gud tjener til at afbalancere synet på evangelisationens plads i en kristens liv.

1) Den bibelske lære om *nådegaverne* minder os om, at det kristne menigheds- og missionsarbejde rummer en lang række forskellige tjenester, som alle er vigtige for menighedens åndelige trivsel og Guds riges udbredelse. Til enhver tid vil der være bestemte nådegaver og tjenester, som vi er tilbøjelige til at betragte som særligt ophøjede, og som vi ubevidst begynder at tænke om, at den burde alle kristne ret beset have. For en halv generation siden var det tungetalen, man var optaget af på denne måde. Det var usundt og nedbrød frimodigheden hos mange kristne, som ikke havde denne gave. I dag og ikke mindst i Bill Hybels' forkyndelse er faren snarere knyttet til evangelistens nådegave. Bill Hybels taler også om en større bredde af nådegaver (1,6: 2,4; 2,6), men han efterlader ikke desto mindre indtrykket af, at alle kristne bør være offensive evangelister.

2) Den bibelske lære om *kulturkaldet* minder os om, at vi ikke kun tjener Gud, når vi beskæftiger os med åndelige gøremål og arbejder på Guds riges udbredelse (1 Mos 1,28). Vi tjener Gud i vort "kald og stand" ved samvittighedsfuldt at varetage vort almindelige borgerlige arbejde og ved at tage os af vor familie. Vi tjener også Gud ved at nyde naturen, rekreere og glæde os over god kultur. Dette hører med til et sundt menneskeliv og kristenliv, og det har værdi i sig selv. Det skal ikke tjene et andet og mere åndeligt formål. Kulturkaldet står i sagens natur i et dynamisk spændingsforhold til missionskaldet. Men spændingen må opretholdes. Opløses den, går det galt. Enten forsømmes missionen, eller også forsømmes menneskelivet med udbrændthed som uundgåelig konsekvens.

Netop dette sidste er ifølge Pritchard et udbredt problem i Willow Creek: "Ifølge Willow Creeks teologi kan intet retfærdiggøre, at man gearer ned for at nyde et øjeblik ro. Dette øjeblik kan kun retfærdiggøres, hvis roen giver mere energi til den store åndelige krig. Erfaringen af udbrændthed er ikke usædvanlig i Willow Creek. Stærkt engagerede frivillige og ledende medarbejdere brænder regelmæssigt ud efter års trofast indsats" (Pritchard s. 284). Ifølge Pritchard tiltrækkes mange mennesker af Willow Creeks program gennem fordøren, men oplever aktivitetstrykket ødelæggende og forsvinder ud af bagdøren til kirker med en stærkere vægtlægning på traditionel bibelsk forkyndelse (Pritchard s. 284-285).

Også på dette område gælder det, at en pragmatisk tænkning, der tilsidesætter Skriftens evangeliske vejledning, i sidste ende undergraver og ødelægger menighedens evangelisationsarbejde.

4.5.9 Kvindelige hyrder og lærere

I en række af sine taler ved de to konferencer i København giver Bill Hybels ordningen med kvindelige hyrder og lærere positiv og støttende omtale. Ved en enkelt anledning begrundes

og forsvarer han ordningen med henvisning til, at alle nådegaver bør udfoldes: "Hvad bør en person gøre, som har nådegave til at lære, hvad bør han eller hun gøre? Ja, lære!" (1,1).

Ellers går Hybels ikke ind i et egentligt teologisk forsvar for ordningen, men vælger flere gange at omtale kvindelige præster og forkyndere som legitime helt på linje med mandlige. Det sker dels ved, at han fortæller om den kvindelige hyrde- og lærertjeneste i Willow Creek (1,2), og dels ved, at han omtaler mandlige og kvindelige hyrder og lærere sideordnede: "Du må høre denne kvinde eller denne mand prædike og undervise" (2,4). "Jeg drømmer om den dag, hvor præster har et personligt forhold til Jesus på så stærk en måde, at menigheden siger: "Han vandrer med Jesus. Hun vandrer med Jesus" (2,8).

Ingen er upåvirkelig over for en sådan positiv omtale af kvindelig menighedsledelse. Når mange erklæret bibeltro kristne i dag bevæger sig væk fra et bibelsk syn i dette spørgsmål, må det ikke mindst ses som det samlede resultat af mange års små skub og påvirkninger i retning af en verdslig lighedsideologi. Det er dybt beklageligt, at konferencerne i København blev brugt af Bill Hybels til at give yderligere nogle skub i denne retning.

Det kan heller ikke betegnes som uproblematisk, at to af Willow Creeks kvindelige præster, Nancy Ortberg og Nancy Beach, underviste ved konferencerne om emner som "Hvordan skabe en fantastisk gudstjeneste" og "Hjertecheck for den kristne leder". Det kan svært fortolkes på anden måde, end at deltagerne satte sig under en kvindelig hyrde og lærers talerstol for at lytte til hendes åndelige og teologiske vejledning. En sådan praksis er der eksplicit advaret imod i LM's vejledning om tjenstedeling (Tjenstedelingen mellem mand og kvinde i menigheden, 1996, s. 11, 17-18).

At Bill Hybels promoverer ordningen med kvindelige præster må i sig selv rejse spørgsmålstegn ved det betimelige i at anvende ham som vejleder i opbyggelse af et kristent menighedsliv. Problemet bliver ikke mindre, når man tager Willow Creeks praksis på dette område i betragtning.

I Willow Creek fordres det således af alle aktive medlemmer, at de skriver under på, at de "med glæde" vil sidde under kvindelige præsters undervisning, at de "med glæde" vil underordne sig kvindelige ledere i kirken, og at de vil afstå fra at fremføre personlige synspunkter, der virker splittende (Grudem 1997).

Ud fra et klassisk bibeltro syn på kvindepræstespørgsmålet må en sådan tvangsordning betegnes som anti-kristelig i sin natur. Den pålægger alle de kristne, der vil optages i menigheden med deres underskrift at benægte det, som den samlede kristne kirke i næsten 2000 år har fremholdt og fastholdt som Guds klare og myndige tale.

Bill Hybels er på det rene med, at evangelikale kristne fra begyndelsen har været modstandere af kvindelige præster, og at mange, der søger til Willow Creek, derfor må formodes fortsat at være det eller i det mindste at være anfægtede. Han er ligeledes klar over, at der er tekster i Bibelen, som ikke er nemme at forene med et ja til kvindelige præster. Ved en Willow Creek-konference i Norge udtrykte han det således: "Jeg ved, at der findes nogle "krøllede" afsnit, som vi må arbejde hårdt for at forstå, men i det store og hele tror vi i Willow Creek, at når Gud har givet en kvinde en nådegave, så siger vi til hende: "Du må finde ud af, hvad din nådegave er og bruge den, for du skal aflægge regnskab for den"" (udskrifter fra Willow Creek konference i Stavanger, "Lederens bøn" del 2).

Når Bill Hybels trods sin erkendelse af disse problemer ikke desto mindre vælger at indføre og håndhæve den omtalte tvangsordning, vidner det om en alarmerende mangel på åndelig dømmekraft og bibelsk forankret lederskab.

4.5.10 Negligering af verdslighedens fare

I sine taler understreger Bill Hybels stærkt, at kristne ikke er kaldede til at lukke sig inde i trygge ghettoer, men til at være lys og salt ude blandt verdens mennesker (1,2; 1,6; 1,8; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). Han siger meget sandt og godt om dette, og det er et anliggende, som må betones igen og igen. Skal Guds ord rækkes til ikke-kristne, må kristne møde dem og have med dem at gøre. Saltet må ud af saltbøssen.

I samme grad dette løftes frem, må det imidlertid også understreges, at verden er åndeligt farlig. Jesus understreger begge sider af sagen: "Se, jeg sender jer ud som får blandt ulve" (Matt 10,16). "Jeg beder ikke om, at du vil tage dem ud af verden, men at du vil bevare dem fra det onde" (Joh 17,15).

I Bill Hybels' taler møder man ingen betoning af faren for at præges og forføres af verdslig tankegang og livsførelse blandt ikke-kristne mennesker. Tværtimod taler han flere gange nedsættende og latterliggørende om dem, som advarer mod farerne i verden, og viser ingen forståelse for deres anliggende (1,2; 2,2). Når han taler om ikke-kristnes syndige livsførelse, gør han det ofte i stærkt humoristiske vendinger, så forsamlingen bringes til at le. Om en studiekammerat fortæller han eksempelvis: "Han var den eneste, der regelmæssigt overnattede i pigernes afdeling i weekenderne. Han var en meget populær fyr. Okay, det er ikke, fordi jeg forsvaret det, men jeg siger bare: Han kunne fortælle historier om mandagen!" (2,2). Om de ikke-kristne sejlervenners adfærd under en kapsejlad fortæller han: "Det er ikke ualmindeligt at sige noget til en konkurrent. Men mine drenge de råber sjofelheder og bruger fagter, som jeg ikke kan vise her. Det universelle tegn på mishag, hvis I forstår, hvad jeg mener. Og så under sejladsen, begynder de at fortælle vittigheder til hinanden. Og jeg er selvfølgelig midt i alt det her, og de fortæller historier, som er langt ude over den moralske grænse. I ved, hvilken slags jeg taler om. De fortæller de her vittigheder, og de er langt ude over grænsen, men de er morsomme, så utroligt morsomme!" (2,2).

Når den åndelige fare i mødet med verden aldrig betones, og når den syndige livsform i stedet fremstilles i humoristisk form, kommer der til at mangle en overordentlig vigtig bibelsk dimension og grundtone i kaldet til og undervisningen om at være kristen i verden. Kun med en sund frygt på dette område kan vi som kristne bevares som lys og salt i verden.

Principielle overvejelser 7:

Korsteologi og herlighedsteologi

I den lutherske teologi skelnes der mellem to grundlæggende forskellige former for teologi: korsteologi og herlighedsteologi.

Korsteologien minder os om, at som Kristus fremtrådte for verden i ydre ringhed, sådan vil også hans menighed fremtræde i verden i en ringe skikkelse. Som Kristus sejrede ved en korsdød, der lignede et nederlag, sådan vinder menigheden sejr og udbredelse i verden ved et kors-evangelium, som i verdens øjne er svagt og anstødeligt, men ikke desto mindre bringer Guds livgivende Ånd med sig. Uanset sine ydre kår bevarer menigheden troen og frimodigheden i sit vidnesbyrd ved at se sig selv, som den er, ikke i verdens øjne, men i Kristus. Korsteologien fastholder, at synden og Guds vrede er menneskets grundproblem. Derved kommer Jesu kors til at udgøre evangeliets strålende centrum, og de grundlæggende modsætninger i forkyndelsen bliver synd og nåde, dom og frelse. Ifølge korsteologien er en stærk menighed, en menighed, hvis tro er forankret i Jesus.

Herlighedsteologien vurderer menighedens styrke på dens ydre og synlige fremtræden, ikke på dens tro. En stærk og herlig menighed, er en menighed, der fremtræder stærk og herlig. I herlighedsteologien er tyngdepunktet forrykket. Det er ikke synden og Guds vrede, som i praksis betones som menneskets grundproblem. I stedet betones menneskelivets udfordringer. Evangeliet bliver et løfte om, at Gud vil hjælpe og give et bedre liv. Her bliver modsætningerne svaghed - styrke, ensomhed - fællesskab, mislykkethed - vellykkethed, tomhed - fylde. Ifølge herlighedsteologien er forudsætningen for et kraftfuldt vidnesbyrd over for verden, at menigheden fremtræder med en ydre form og et budskab, der kan overbevise verden om, at her hos disse folk kan livet blive anderledes og bedre. Korset glider ud af centrum, og den afgørende forventning i missionsarbejdet sættes ikke længere til Guds Ånds gerning i loven og evangeliet, men til menighedens ydre fremtræden som vellykket, stærk, kompetent og attraktiv.

Herlighedsteologien ligger i den menneskelige natur. Det er den teologi og religiøsitet, som kommer indefra. Den kan kun drives tilbage af det budskab og den Ånd, som møder os i de bibelske tekster.

I dag går der et stærkt strømdrag igennem den evangeliske kristenhed i herlighedsteologisk retning. Årsagen må ikke mindst søges i, at nøden og arbejdet for Guds riges udbredelse gradvist har mistet sin bibelske og evangeliske forankring. I tiltagende grad orienterer man sig ud fra de ydre resultater. Man undersøger, hvad der virker sympatisk og tiltrækkende på verdslige mennesker, og forsøger at indrette sig efter det. Derved spores man ind i en kødelig tænkning, hvor opmærksomheden rettes mod os selv, vore gerninger og vor ydre fremtræden. I samme grad denne tendens vinder frem, tømmes vore menigheder for evangelisk tro, liv og åndskraft. Vi bevæger os som galaterne fra en evangelisk og Kristuscentreret åndelighed mod en lovisk og selvcentreret kødelighed. Vi kan vokse i det ydre, men vi dør i det indre.

Formaningen til galaterne er så aktuel som nogensinde tidligere og ikke mindst ind i en missionsforening, der begyndte med en stærk erfaring af åndskraften i det frigørende evangelium: "Uforstandige galatere! Hvem har forhekset jer? Jesus Kristus er dog blevet aftegnet for øjnene af jer som den korsfæstede. Dette ene vil jeg vide af jer: Fik I Ånden ved at gøre lovgerninger eller ved at høre i tro? Er I så uforstandige? I begyndte dog i Ånden, vil I nu ende i kødelighed?" (Gal 3,1-3).

5. WCCC i historisk og teologisk kontekst

5.1 Willow Creek som repræsentant for en almen strømning

Både udgivelsen af "Smittende Tro" og afviklingen af de to store Willow Creek-konferencer ligger nu i fortiden. Dette forhold kunne give anledning til at opfatte bogens og konferencernes teologi og missionstænkning som noget, vi i LM stod under påvirkning af i en kort tid, men som vi nu er ude over og derfor ikke længere behøver at beskæftige os med og afklare os overfor. Som det er antydnet i kap. 4.1, deler udvalget ikke denne opfattelse.

Der er delte meninger om Willow Creek i LM. Nogle har en meget positiv vurdering af menighedens missionsstrategi. Derfor kan det ikke undre, at enkeltpersoner og forsamlinger i LM finder det naturligt at hente inspiration herfra. Det skete allerede før de to store konferencer, og det sker fortsat. Dette er ikke enestående for LM. Det gælder generelt for de gamle lutherske missionsforeninger i Norden, at de modtager en mere eller mindre stærk påvirkning fra Willow Creek-inspirationen i disse år. Påvirkningen sker gennem bøger, artikler, kurser, konferencer, enkeltpersoners besøg i menigheden, via internettet m.m. Nogle personer og nogle forsamlinger påvirkes meget, andre slet ikke. Men påvirkningen må tages alvorligt og må anspore til en grundig undersøgelse og vurdering af menighedens teologi.

Der er imidlertid også en anden grund til, at det er væsentligt at vurdere inspirationen fra Willow Creek. Grunden er, at menigheden i mange henseender står som en typisk eksponent for en teologi og en religiøsitet, som igennem de sidste 30 år har vundet stadigt større international udbredelse i den evangeliske kristenhed og ad mange kanaler når frem til og påvirker os i LM.

At vi påvirkes af strømninger og tendenser i den internationale og navnlig den vestlige kristenhed, er der intet nyt i, og et stykke på vej kan det betragtes som noget positivt. Igennem hele LM's historie har vi hentet inspiration fra andre evangeliske sammenhænge og herunder også fra ikke-lutherske grupperinger i udlandet. Navnlig på evangelisationens og missionens område har vi fået megen værdifuld inspiration fra ikke-lutherske kristne. Generelt har vi imidlertid i LM været meget opmærksomme på at sortere i den påvirkning, vi mødte udefra, og i de personer, vi benyttede os af som f.eks. forfattere. Det har således været et grundprincip at holde os til folk med en "evangelikal" teologisk profil, dvs. folk, som tilsluttede sig og arbejdede ud fra reformationens teologiske grundprincipper. Igennem lang tid tjente ordet "evangelikal" til at definere et klart og betryggende teologisk grundlag for et inspirationsfællesskab på tværs af de konfessionelle grænser.

Igennem de sidste årtier er termen "evangelikal" imidlertid blevet anvendt om en stadigt bredere gruppe kristne og er i takt hermed blevet stadigt mere uklar og rummelig i sit indhold. I USA vil således omkring 40 procent af befolkningen i dag betegne sig selv som "evangelikale". Hvor man tidligere kunne tale om "den evangelikale bevægelse" som en bevægelse med en relativt klar og entydig teologisk profil på tværs af forskellige lande og kirkesamfund, må man nu konstatere, at den evangelikale bevægelse i teologisk henseende er en meget sammensat og uhomogen størrelse med udflydende grænser. En stor del af bevægelsen har i praksis mistet sin forankring i reformatorisk teologi og har i stedet udviklet en teologisk overfladisk og pragmatisk orienteret kristendom. Man kalder sig fortsat "evangelikale", men man står i realiteten langt fra den oprindelige evangelikalisme.

Skal vi forstå, hvad der er sket med den evangelikale bevægelse og dermed få bedre forudsætninger for at forholde os til de forskellige påvirkninger, som møder os i dag, vil det være hensigtsmæssigt med et kort historisk rids over bevægelsens historie.

5.2 Evangelikalismens reformatoriske rødder

Selve termen "evangelikal" (tysk: "evangelisch") går tilbage til det 16. århundrede, hvor den under reformationen blev brugt som betegnelse for både de lutherske og de reformerte kristne. Disse to grupper var uenige om adskilligt, men de var enige om, at "Skriften alene" er Guds sande og ufejlbarlige ord, og om, at mennesket frelses ved "Troen alene" på grundlag af Kristi gerning alene og ved Guds suveræne udvælgelse og genfødende gerning.

Grundlæggende for de evangelikales syn på frelsen var deres syn på mennesket som helt igennem fordærvet af synden, bundet af Satans magt og dermed helt ude af stand til at medvirke til sin egen frelse. Frelsen er Guds værk alene gennem Ordet og ved Ånden. Gud skaber troen, når og hvor han vil det. Ved troen gøres mennesket retfærdigt over for Gud i Kristus. Den frelsende retfærdighed er en tilregnet, en fremmed retfærdighed. Efter genfødselen bliver mennesket ved med at være en fordærvet synder i sig selv, men den troende er "samtidig retfærdig og synder" på grund af Kristi tilregnede retfærdighed. Dette var ifølge de første evangelikale selve det kristne evangelium. De havde en meget stærk bevidsthed om, at mennesket har ét grundlæggende problem: Guds vrede og dom. På denne baggrund blev det også klart, at det kristne evangelium er et godt budskab om fred med Gud ved tro på Jesus alene. Det var dette evangelium, kirken stod eller faldt med, og det var dette evangelium, den måtte prædike til tro.

5.3 Arminianismen

I begyndelsen af det 17. århundrede splittedes den reformerte verden i to dele: de "klassisk reformerte" og en retning præget af *Jacob Arminius* (1560-1609). Den nye "arminianisme" var præget af en svag syndsforståelse og en tilsvarende stor tillid til det naturlige menneskes egne evner i gudsforholdet. I den arminianske kirkeretning udviklede man overbevisning om, at mennesket selv kan vælge at tro, og at mennesket må lade troen følge af gode gerninger for at blive frelst. Frelsen bliver dermed et samarbejde mellem Gud og menneske. Gud frelser mennesket dels på grund af Kristus og dels på grund af menneskets tro og troens frugter. Målet for kirken i det missionerende arbejde bliver at overbevise mennesket om, at det må træffe trosvalget og leve helligt.

I det 17. århundrede blev arminianismen fordømt af både de klassisk reformerte og de lutherske teologer. Kirkehistorikeren Michael Horton skriver herom: "Alle evangelikale betragtede arminianismen som en afvigende vranglære i forhold til den kristne tro. Man kunne ganske enkelt ikke benægte det totale syndefordærv, Guds udvælgelse til frelse, retfærdiggørelse af tro alene ved Kristus alene, og så fortsat kalde sig evangelikal" (Horton 1992). Denne afstandtagen fra arminianerne indebar ikke, at man betragtede alle arminianere som frafaldne, men at man anså deres lære for falsk og forførende i alvorlig grad.

Fra det 18. århundrede skete der imidlertid en gradvis ændring i manges holdning til arminianismen. Den væsentligste årsag hertil var, at vækkelsesprædikanten *John Wesley* (1703-1791) antog den arminianske lære og fremstillede troen som et menneskeligt valg og frelsen som beroende på menneskets lydighed. Wesley blev redskab til den største vækkelse i Englands historie, og fra denne metodistiske vækkelse udbredte den arminianske tænkning sig gradvist ind i mange andre protestantiske sammenhænge inklusive dele af de "klassisk reformerte" og lutherske.

I det 19. århundrede fik den arminianske teologi en stærk fortaler i USA i vækkelsesprædikanten *Charles Finney* (1792-1875). Han blev den mest fremtrædende prædikant i sin levetid og blev banebrydende for en overfladisk teologi, en følelsesbetonet kristendom og en

pragmatisk tænkning ind i amerikanske vækkelses kredse. Finney benægtede tanken om arvesynd og om frelse ved en tilregnet retfærdighed. Mennesket frelses ifølge Finney ved at vælge at tro og ved at leve helligt. Udfordringen er ifølge Finney at få mennesker til at vælge troen og vælge at leve ret. Dette sker ikke ved prædikener om objektive frelsessandheder, men ved prædikener, der appellerer til den enkelte og her ikke mindst til følelserne. Ingen trossandhed er ifølge Finney så skadelig for kirken som tanken om, at tro og vækkelse virkes af Gud alene. Denne tanke gør kirken passiv. Der er intet overnaturligt ved en genfødsel eller en vækkelse. Begge dele kommer med nødvendighed, hvis man anvender de rette metoder. "En vækkelse er ikke noget mirakel, og den er heller ikke på nogen måde afhængig af et mirakel. Den er et helt igennem fornuftsbeholdt resultat af den rette anvendelse af de rette midler" (Citatet er hentet fra: Horton 1995).

De "rette midler" var ifølge Finney velkalkulerede prædikener, som talte stærkt til tilhørernes følelser, vakte angst for helvede og et stærkt ønske om frelse. Det var endvidere møder med en oppisket stemning og stærke appeller til at komme frem og overgive sig til frelse. De, som traf dette valg, fik at vide, at de hermed var frelst. Finney havde ingen tro på ordet som nådemiddel, men han havde et stærkt syn for, hvorledes den rette forkyndelses- og mødeform kunne bevæge mennesker til at træffe gode religiøse valg. Han var pragmatiker og satsede målrettet på det, som virkede og gav gode ydre resultater. Han opnåede også store resultater og blev redskab til omfattende vækkelser med et meget stort antal ydre omvendelser. Hans optimistiske tro på mennesket og på muligheden for at finde vej frem i åndelige spørgsmål ved mennesketanken og hans hermed forbundne ringeagt for bibelteologisk kundskab og tænkning forplantede sig imidlertid til de vakte. De lærte at orientere sig ud fra deres egne fornemmelser for og tanker om, hvad der var godt og rigtigt, snarere end ud fra Skriften. Derfor stod de værgeløse, da liberalteologien kom med gode intellektuelle argumenter for en sympatisk og moraliserende bibelkritisk kristendom.

Pritchard skriver om Finneys pragmatiske kristendom: "Problemet med denne form for kristendom er, at den ikke har megen vedvarende kraft. Fordi den ikke var tankemæssigt rodfæstet, gik der kun en generation eller to, før meget af denne kristendom blev skyllet væk af liberalteologien og dens intellektuelle udfordringer sidst i det 19. århundrede. Pragmatisk kristendom, der fokuserer på det, der virker i den umiddelbare sammenhæng, virker i sidste ende alligevel ikke" (Pritchard s. 281).

5.4 Den klassiske evangelikalisme i det 20. århundrede

Ved begyndelsen af det 20. århundrede havde liberalteologiens bibelkritik vundet omfattende udbredelse i næsten alle større protestantiske kirkesamfund i USA. Reaktionen kom i form af "fundamentalismen." Det var en bibeltro bevægelse på tværs af de protestantiske kirkeskel. Den ønskede at trods bibelkritikken og holde fast ved og udbrede de centrale frelsessandheder til tro og frelse. Fundamentalismen udviklede sig omkring 1920 til en omfattende bevægelse i USA, men den blev i tiltagende grad præget af en indre deling. En række fremtrædende klassisk-reformerte og lutherske teologer identificerede sig med bevægelsens grundsyn og formål, men var utrygge ved, at en stor del af den var præget af arminiansk teologi. En række andre træk vakte også uro: en udtalt modvilje mod de formelle kirkesamfund, en stærkt spekulativ tænkning om de sidste tider, en manglende sondring mellem centrale og mindre centrale lærespørgsmål, et manglende syn for en kristens samfundsansvar, et svagt syn for værdien af teologisk arbejde og en usundt ensidig fokusering på evangelisation: "At vinde enkeltmenneskers sjæle blev nogle gange fremstillet, som om det næsten var den eneste kristne forpligtelse" (Murray s. 18).

Ud af den gamle fundamentalisme voksede i tiden frem mod 2. verdenskrig en ny bevægelse frem, der efterhånden blev kendt under navnet "den evangelikale bevægelse". Den adskilte sig fra den gamle fundamentalisme på de ovennævnte punkter. Den var ikke fuldt ud

teologisk homogen, men dens mest fremtrædende ledere var stærkt forankrede i reformatorisk teologi. Adskillige af dem var solide "klassisk reformerte" eller lutherske teologer.

En af de organisationer, der mest entydigt kom til at repræsentere den evangelikale bevægelse efter 2. verdenskrig, var det internationale kristne studenterarbejde International Fellowship of Evangelical Students (IFES). Blandt dem, som fik ledende roller i dette studenterarbejde, var Carl Fredrik Wisløff, Oliver Barclay, Francis Schaeffer og John Stott. Mest betydningsfuld af alle var imidlertid *Martyn Lloyd-Jones*, der var den vigtigste kraft bag og teologiske formgiver af det nye studenterarbejde.

Hvad kendetegnede denne evangelikalisme?

I 1971 besvarede Lloyd-Jones over tre foredrag spørgsmålet: Hvad er en evangelikal? Som det første punkt fremhæver han her, at en evangelikal er en, der kæmper for evangeliets bevarelse. Den bibelske tro på og forståelse af evangeliet må tilkæmpes på ny i hver generation. "Kirkens historie gennem århundrederne viser meget tydeligt, at der ikke er noget statisk ved kirken. Der er altid en forandringsproces i gang og en udvikling, og desværre, som det også gælder for naturen, udviklingen går generelt mod opløsning" (Lloyd-Jones s. 301). Opløsningen kommer aldrig pludseligt, men langsomt og ubemærket. Den store fare er ikke de åbenbare bibelkritikere, men dem, som langsomt og under dække af ydre fromhed skridt for skridt fører menigheden bort fra Skriftens grund. "Den rigtigt farlige mand er ham, som indfører nogle meget uanseelige og meget underfundige forandringer" (s. 302). Som regel kommer de farlige forandringer fra mænd, som bekræfter de centrale trossandheder, og derfor virker betryggende på de fleste. Men det nye, de kommer med, vil med tiden underminere netop troens bærende sandheder (s. 305). Derfor er det så afgørende at være opmærksom på det sande evangeliums bevarelse for troens og i sidste ende for evangelisationens skyld. "Det er dette, der er vort mål. Vi søger ikke bare at være polemiske. Som jeg sagde vort mål er praktisk. Vi er optaget af mænds og kvinders sjæle. Vi er her for at sprede det gode budskab om frelse og vinde mennesker ud af mørket ind i lyset. Det er derfor, vi må være så opmærksomme på sandheden og altid kæmpe for den" (s. 318).

Få har som Lloyd-Jones kaldet og tilskyndet til mission, og få organisationer har bidraget så meget til bibelsk evangelisation i det 20. århundrede som IFES, der har dansk KFS som datterbevægelse. Fokus har imidlertid ikke været på tal og ydre vækst, men på bevarelsen og udbredelsen af det sande evangelium i tillid til Guds frelsende kraft. Med Lloyd-Jones' egne ord: "Jeg er ikke interesseret i tal, men i sandheden og i den levende Gud" (Murray, bagsidetekst).

I foredragene fra 1971 fremhæver Lloyd-Jones som evangelikale karakteristika endvidere: kirkehistorisk bevidsthed, villighed til opgør med vranglære, ingen tilføjelser til og ingen fortelser af Guds ords sandheder, bibelsk forankring, mistillid til fornuften i åndelige spørgsmål, og endelig tro på værdien af teologisk studium og tænkning.

Oliver Barclay, der stod Lloyd-Jones nær og var en ledende figur i det engelske studenterarbejde i hele efterkrigstiden, fremhæver fem ting som karakteristiske for det, han kalder "klassisk evangelikalisme" (Barclay 1997, s. 9ff).:

- principiel og praktisk respekt for Bibelens autoritet,
- koncentration om forsoningen og retfærdiggørelsen af tro alene,
- tro på nødvendigheden af genfødsel ind i Guds rige ved Helligåndens gerning,
- aktivt engagement i arbejdet for evangeliets udbredelse,
- betoning af det personlige forhold til Jesus som centralt for et sandt og levende kristenliv.

Når LM i efterkrigstiden har knyttet evangelikale forbindelser, har det stort set udelukkende været til repræsentanter for den linje, som Lloyd-Jones og Oliver Barclay har været ledende

repræsentanter for. Det er karakteristisk, at LM i 1968 udgav en bog af netop Lloyd-Jones om bl.a. grundlaget for evangelikalt fællesskab: "Den kristne enheds grundlag".

Den åndelige og teologiske linje, som Lloyd-Jones har repræsenteret, er imidlertid marginaliseret i vor tids evangelikale bevægelse. Han så selv begyndelsen til denne udvikling i 1971: "Du har i Amerika noget, som bryster sig af at repræsentere en "ny evangelikalisme"... Folk af denne skole skriver bøger, og det er mit indtryk, at disse bøger viser netop denne underfundige forandring i definitionen af, hvad det vil sige at være evangelikal" (s. 303).

5.5 Den nye evangelikalisme i sidste del af det 20. århundrede

Forandringen og den teologiske opløsning af evangelikalismen tog for alvor fart efter 1970. Men den havde været undervejs forinden og havde mange årsager. Her skal kort nævnes nogle af de væsentligste.

I 1947 tog evangelikale teologer initiativ til oprettelsen af et bibeltro teologisk fakultet, Fuller Seminary. Hensigten var at uddanne teologer på et evangelikalt grundlag, så de kunne tjene evangeliets udbredelse. Allerede tidligt i 1960'erne oplevede man imidlertid på Fuller et splittende indre opgør om bibelsynet. Var Bibelen ufejlbarlig i alle spørgsmål, eller rummede den fejl og modsigelser? Man nåede ikke til enighed, og fra dette tidspunkt blev det gradvist mere uklart, hvilken rolle bibelsynet spillede for, om man kunne betegnes som evangelikal. I dag er der ingen klar grænse mellem den evangelikale bevægelse og et historisk-kritisk bibelsyn (Murray s. 37).

I 1949 blev den amerikanske offentlighed opmærksom på en ung vækkelsesprædikant, der kunne samle menneskemængder af en størrelse, som ingen havde set mage til i en menneskealder. Billy Grahams budskab var enkelt, centralt og vækkende. Han blev snart en samlende figur i den evangelikale bevægelse i USA. Han var dog betydeligt mindre teologisk klar end Lloyd-Jones. Han videreførte Finneys praksis med at kalde folk frem til frelse ved sine møder. Det var virkningsfuldt, men den implicite teologi blev problematiseret af de klassisk reformerte og lutherske. Efterhånden som hans kampagner blev populære, ønskede både liberale og katolske præster at bakke op om dem, og Graham indledte et samarbejde på tværs af både bibelsyn og evangelieforståelse. Dermed begyndte forankringen i de to reformatoriske hovedprincipper for alvor at skride. Lloyd-Jones opfordrede indtrængende Graham til at opgive Finneys praksis og til at bryde med vranglærende præster, men forgæves (Christianity Today 8. feb. 1980, s. 29).

I de senere årtier er Graham kommet med en række foruroligende teologiske udmeldinger. Om den romerske kirke udtaler han, at han føler sig lige så godt hjemme der, som i en evangelisk kirke, og at læreforskellene ikke er vigtige i relation til personlig frelse (Murray s. 68-69). Om hedninger uden for Guds ords rækkevidde hævder han, at Gud kalder og frelser mennesker uden om evangeliets ord: "Det kan være, at de slet ikke kender Jesu navn, men de ved i deres hjerter, at de har brug for noget, som de ikke har, og de vender sig til det eneste lys, de har, og jeg tror, at de bliver frelst, og at de skal være sammen med os i himlen" (Evangelical Times feb. 1998). Uanset sin teologiske bevægelse væk fra den klassiske evangelikalisme anses Graham fortsat for at være en central evangelikal leder. Men han er leder for en ny form for evangelikalisme, hvor forpligtelsen på og kampen for den bibelske sandhed og det bibelske evangelium har fået en underordnet rolle.

I 1972 ledte den tidligere missionær *Donald McGavran* et kursus på Fuller Seminary om, hvilke metoder der kunne fremme ydre kirkevækst. Dette kursus blev startskuddet til kirkevækstbevægelsen, der navnlig inden for den evangelikale bevægelse har opmuntret til at gøre brug af de midler, former og budskaber, som bedst fremmer ydre kirkevækst. Med McGavrans egne ord: "Metoder og strategier i missionsarbejdet bedømmer vi i lyset af, hvad

Gud har velsignet, og hvad han helt tydeligt ikke har velsignet. Intet skader et missionsarbejde så meget som at fortsætte med at anvende metoder, institutioner og strategier, som burde bringe mennesker til Kristus, men ikke gør det. Vi lærer folk, at de skal være hensynsløse, hvad metoderne angår. Hvis noget ikke virker til Guds ære og til hans kirkes udbredelse, så kassér det og find noget andet, der virker. Hvad metoderne angår, er vi pragmatiske på det barskeste" (Evangelical Times, jan. 2001, s. 30).

Den grundlæggende filosofi i kirkevækstbevægelsen er, at Gud vil, at kristne kirker skal vokse. De midler, som tjener til ydre kirkevækst, må derfor antages at være velsignede af Gud og bør derfor prioriteres. Denne tænkning har vundet stor udbredelse i den evangelikale bevægelse.

Efter McGavran overtog andre personer de ledende roller i kirkevækstbevægelsen. I anden generation var det bl.a. *Robert Schuller*. Han udviklede tanken om at formgive gudstjenesten ud fra ikke-kristnes ønsker. Med udgangspunkt i en rundspørge i sin kirkes nabolag udviklede Schuller en gudstjenesteform, der var målrettet på at tiltrække ikke-kristne, imponere dem og tilfredsstille deres ønsker. I forkyndelsen ville han lægge vægt på at vise forståelse for og imødekomme folks følte behov. I overensstemmelse med et ønske om kun at prædike positive budskaber besluttede han, at han aldrig ville prædike om synd. Følgelig ville han aldrig prædike evangeliet om Jesus som Guds lam, der bærer verdens synd. Korset og forsoningen blev løftet ud af evangeliet. Det er svært at tænke sig et klarere eksempel på et falsk evangelium og en forførende forkynder. Men den nye strategi var virksom. Kirken voksede, og den nye gudstjenesteform virkede inspirerende på mange andre kirkeledere. En af dem var Bill Hybels. Han lægger ikke skjul på, at det var mødet med Schuller, som gav ham mod på midt i 1970'erne at etablere en menighed med en søgervenlig gudstjeneste. Siden hen har Hybels bearbejdet Schullers koncept og taler således selv om synd. Men han har videreført sit samarbejde med Schuller og fastholder, at "Gud selv stod bag" mødet med ham (Hybels 1997, s. 81). I dag fremtræder Bill Hybels selv som en af de ledende figurer i kirkevækstbevægelsen.

I en grundig analyse af den amerikanske kirkevækstbevægelse fremhæver den lutherske professor Kurt Marquart i 2001 bl.a. følgende træk som karakteristiske: læremæssig li-gegyldighed, en arminiansk overbevisning om menneskets evne til selv at vælge at tro, tillid til de rigtige teknikker frem for til Guds Ånd, appel til menneskers følte behov, manglende syn for ordets åndelige kraft, ukritisk anvendelse af marketingsprincipper, svagt syn for teologisk uddannelse, forsømmelse af de troendes behov for åndelig opbyggelse, løfter om et godt og lykkeligt liv som kristen, prioritering af ydre kirkevækst over bibelsk sandhed, forsømmelse af menneskets dybeste og egentlige behov: afsløringen af synden ved Guds lov og forkyndelse af Kristus til tro (Marquart 2001, s. 59-146). Marquart påpeger, at vi i kirkevækstbevægelsen ser en gentagelse af meget af det, som Finney stod for og prægede med (s. 69-71).

På denne baggrund er der grund til alvorlig bekymring for, om kirkevækstbevægelsen vil føre det samme med sig som Finneys virksomhed. At den vil fremme en optimistisk og overfladisk kristendom med en svag forankring i Skriftens ord og i korsets teologi og en modsvarende stærk tro på selv at kunne finde vej frem i det kristne arbejde ud fra den menneskelige fornemmelse for, hvad der er godt, rigtigt og hensigtsmæssigt. En sådan kristendom har på længere sigt ingen modstandskraft over for falsk lære og forførende religiøsitet, der netop ofte virker langt mere god, rigtig og hensigtsmæssig end Skriftens ord og vejledning.

Den teologi, som kirkevækstbevægelsen og herunder også Willow Creek repræsenterer, bærer fortsat navnet "evangelikal". Men den afviger på en række punkter fra den teologiske og åndelige linje, som oprindeligt kendetegnede og samlede den evangelikale bevægelse.

I 1996 blev den indre opløsning og deling i den evangelikale bevægelse synliggjort, da *Alliance of Confessing Evangelicals* blev dannet. En lang række fremtrædende evangelikale ledere anså det for nødvendigt at danne et nyt fællesskab for de evangelikale, der ville videreføre den klassisk evangelikale linje. Grundlagsdokumentet for den nye alliance, "The Cambridge Declaration", er en indtrængende advarsel mod den åndelige opløsning i den evangelikale bevægelse og et stærkt kald til at vende tilbage til reformatorisk kristendom. Dokumentets vurdering af kirkevækstbevægelsen repræsenterer et klassisk evangelikalt syn:

"Mange i kirkevækstbevægelsen tror, at sociologisk kendskab til og forståelse af tilhørernes situation er af lige så stor betydning for evangeliets fremgang som den bibelske sandhed, der forkyndes. Som følge heraf er overbevisningen om, hvad der teologisk er sandt, ofte blevet adskilt fra den praktiske udøvelse af evangeliets tjeneste. I mange kirker er markedsføringsorienteringen ført et skridt videre i retning af en udradering af forskellen mellem det bibelske budskab og denne verden, en fjernelse af korsets anstød og en reducering af den kristne tro til de principper og metoder, der giver sekulære sammenslutninger fremgang og succes.

Selv om man måske stadig tror på korsets teologi, så tømmer disse bevægelser faktisk ordet om korset for dets mening... Hvor som helst i kirken Bibelens autoritet er gået tabt, Kristus er blevet fortrængt, evangeliet er blevet forvrænget, eller troen er blevet forvansket, er det altid sket af én bestemt grund: vore interesser har fortrængt Guds, og vi gør hans arbejde på vor måde. Det er et almindeligt og dybt beklageligt tab i kirken i dag, at Gud ikke længere er i centrum for menighedens liv som før. Det er dette tab, der tillader os at forvandle gudstjenesten til underholdning, forkyndelsen af evangeliet til markedsføring, at forveksle det at tro med at følge en bestemt fremgangsmåde, det at være god med at føle sig godt tilfreds med sig selv, og det at være tro med at have fremgang og succes."

I år 2000 udgav Lloyd-Jones' nære ven og medarbejder Iain Murray en bog med den sigende titel "Evangelicalism Divided" (evangelikalismens deling). Her rejser han spørgsmålet, hvad der er sket med den evangelikale bevægelse i de seneste årtier og giver selv et åndeligt og teologisk dybtpløjende svar:

"Jeg mener, at alt peger i én retning: Mens de evangelikale generelt set har videreført de samme trossandheder, er de blevet fristede til at søge succes på måder, som Ny Testamente betegner som "verdslige". Verdslighed betyder, at man fjerner sig fra Gud. Det er en menneske-centreret måde at tænke på; den sætter sig mål, som ikke fordrer noget radikalt brud med menneskets faldne natur; den vurderer tingenes betydning ud fra det nuværende og ud fra de synlige resultater; den vurderer succes ud fra tal; den begærer menneskelig anseelse og ønsker ingen upopularitet; den kender ingen sandhed, som det er værd at lide for; den afviser at være en "dåre på grund af Kristus". Verdslighed er den uigenfødtes tankegang. Den bøjer sig for afguder og står Gud imod.

Fordi "kødet" stadig er i en kristen, er han langt fra immun overfor verdslighedens indflydelse. Det er om troende, det siges at "kødet lyst står Ånden imod og Ånden står kødet imod. De to ligger i strid med hinanden" (Gal 5,17). Det er bekendende kristne, der får spørgsmålet: "Ved I ikke, at venskab med verden er fjendskab med Gud?" (Jak 4,4). Det er dem, som får påbudet: "Elsk ikke verden!" og "hold jer fra afguderne" (1 Joh 2,25; 5,21).

Frafald vinder generelt frem i kirken, netop fordi man ophører at være opmærksom på denne fare. Konsekvensen er, at åndelig krig viger for åndelig pacifisme, og i den samme ånd, udvikler kirken måder at præsentere evangeliet på, som neutraliserer enhver forargelse. Modsætningen mellem den genfødte og den uigenfødte udjævnes, og man begynder at tænke, at de uomvendtes interesser og ambitioner kan blive udnyttet til at vinde dem for Kristus. Når så denne tilgang skaber resultater – hvad den vil gøre – behøver man ingen yderligere retfærdiggørelse. Skriftens vejledning må vige for pragmatisme. Den apostolske bekendelse – "Var det stadig mennesker, jeg ville være til behag, var jeg ikke Kristi tjener" (Gal 1,10) – har mistet sin mening.

Ingen kristen giver med overlæg efter for verdens ånd, men vi står alle i fare for at gøre det utilsigtet og ubevidst" (Murray s. 255).

5.6 Modtagelse af inspiration fra den nye evangelikalisme

Willow Creek-menigheden må ses som en karakteristisk repræsentant for den nyere kirkevækstbevægelse og evangelikalisme. Som nævnt tidligere i rapporten er det udvalgets indtryk, at LM's åbning for inspiration fra Willow Creek i første omgang har ført meget godt med sig. Mange LM'ere fik gennem mødet med Willow Creek ny frimodighed til at engagere sig i evangeliets udbredelse og fik hjælp til at tage de første skridt ud i en praktisk vidnetjeneste. Mange fik en fornyet tro på, at det nyttede at fortælle mennesker i dag om Jesus, og at de selv og deres menigheder kunne bruges i dette arbejde. En række forsamlinger i LM oplevede en opblomstring i evangelisationsiveren og i modet til at tage nye initiativer i evangelisationsarbejdet. Alt dette må betragtes som overordentlig positivt.

Når der ikke desto mindre er grund til at forholde sig yderst kritisk til Willow Creek-inspirationen, skyldes det, at de positive elementer i inspirationen ledsages af en trosnedbrydende teologi. Mere præcist er der tale om en lovisk og pragmatisk tænkning om, hvordan man bygger gode og evangeliserende kirker, og hvordan man får stærk påvirkningskraft i evangelisationsarbejdet. Denne tænkning kan i første omgang føre til en styrket evangelisationsaktivitet og til ydre numerisk fremgang. Derfor kan den også virke stærkt overbevisende og tiltalende på mange. Men den savner bibelsk og evangelisk forankring, og derfor vil den over tid føre dem, som åbner sig for den, væk fra Skriften og fra evangeliet imod en kødelig og almenreligiøs kristendom.

Denne fare mener vi ikke bare knytter sig til Willow Creek-menigheden, men til hele den nyere kirkevækstbevægelse og evangelikalisme. Disse sammenhænge bør ikke bare vurderes på deres første synlige frugter, men på deres teologi. Kirkehistorien rummer mange eksempler på kirker og bevægelser, der for en tid har evangeliseret med stor iver og med store ydre resultater, men som derefter er faldet helt sammen, fordi de har savnet en sund bibelsk og evangelisk teologi.

Det er et bibelsk princip, at vi skal bedømme træet på dets frugter (Matt 7,16). Det er Jesu eget kriterium for efterprøvelse af forkyndere, der kommer til os i hans navn. Umiddelbart synes Jesus her at anbefale, at vi forholder os til de ydre resultater af forkyndernes virksomhed. Er der gode ydre resultater, så må vi tage imod forkynderne. Men i virkeligheden kunne intet ligge fjernere fra Jesu anliggende og pointe. Han påpeger netop, at de falske profeters ydre virksomhed og resultater ofte vil virke imponerende og tillidvækkende. I det ydre virker alt godt. Problemet ligger på det indre plan - i det som er skjult for en umiddelbar menneskelig betragtning. "Tag jer i agt for de falske profeter, der kommer til jer i fåreklæder, men indeni er glubske ulve" (Matt 7,15). Jesus taler i denne sammenhæng om, at man ikke kan plukke druer af tjørn eller figner af tidsler (Matt 7,16). NT-professor D. A. Carson påpeger, at alle på Jesu tid vidste, at tjørnebusken havde sorte bær, som kunne forveksles med vindruer, og at der var en tidsel, hvis blomst - måske især på en vis afstand - kunne forveksles med figner (Carson 1994, s. 138). Man kunne altså bedrages af det ydre skin. Træet så godt ud. Men når man kom tæt på frugterne og stiftede nærmere bekendtskab med, hvad der var indeni i dem, så kom sandheden for en dag. Jesu pointe synes således at være, at vi ikke må blive stående ved det første og umiddelbare indtryk. Vi må tætte på og undersøge, hvad der er "indeni". Vi må undersøge, hvad forkyndere siger. Hvad er indholdet i det, de kommer med? Det er det altafgørende spørgsmål. For det er dette, de vil præge med på langt sigt.

Men hvordan bør vi da forholde os til personer og sammenhænge, der er stærkt præget af ubibelsk og uevangelisk teologi? Kan vi overhovedet modtage inspiration fra sådanne folk? Som vi har fremført det tidligere i rapporten, mener vi, at en række af Willow Creeks arbejdsformer og arbejdsprincipper er teologisk forsvarlige og anvendelige ind i en dansk LM-sammenhæng. For så vidt mener vi, at det er både forsvarligt og anbefalelsesværdigt at modtage inspiration fra Willow Creek. Men det er ikke ufarligt. Der er en overhængende fare

for uforvarende at blive påvirket af og overtage en uevangelisk teologi. Skal vi undgå dette, er det nødvendigt at skelne skarpt imellem de dele af menighedens tænkning og praksis, som er teologisk betryggende, og de dele, der er båret af og formidler en ubibelsk og uevangelisk teologi.

Denne sondring og sortering er ikke enkel. Meget af det, som er åndeligt nedbrydende, virker ved første øjekast sympatisk og godt. Derfor vil mange være tilbøjelige til at falde for det. Det kræver grundig undersøgelse og vurdering at få klarhed over, hvad der kan bruges, og hvad der er farligt.

Hvem skal foretage denne undersøgelse og vurdering?

Som kristne har vi alle et ansvar for at forholde os åndeligt vurderende og prøvende til det, vi møder. Det er et centralt element i det almene præstedømme. "Mine kære, tro ikke enhver ånd, men prøv, om ånderne er fra Gud, for der er gået mange falske profeter ud i verden" (1 Joh 4,1). Dette ord er talt til hele menigheden, alle troende.

Samtidig lyder der et særligt kald til lederne: "Tag vare på jer selv og på hele hjorden; i den har Helligånden sat jer som tilsynsmænd, for at I kan være hyrder for Guds kirke, som han har vundet med sit eget blod" (ApG 20,28). Til den åndelige hyrdeopgave hører at nære hjorden med det, som er godt, og værne og advare den mod det, som er dårligt (Matt 7,15-23; Joh 21,15-18; Rom 16,17-18; 2 Tim 3,-9; Tit 3,10-11; 2 Joh 7-11). Der ligger således et særligt ansvar hos de åndelige ledere for at forholde sig prøvende og vurderende til de røster, som lyder i tiden, og for at beskytte og advare den troende menighed mod fremmede røster.

Når Willow Creek-inspirationen er blevet udbredt i Danmark igennem bøger og konferencer er det ifølge udvalgets vurdering og som fremhævet i rapporten i betydelig grad sket i en usorteret form. Der er blevet formidlet adskillig god inspiration, men den har været blandet op med en ubibelsk og uevangelisk teologi, som på flere punkter er svær at gennemskue. Det har i vidt omfang været overladt til den enkelte kristne, som har læst litteraturen eller har deltaget i konferencerne, at vurdere og sortere. Udvalget finder det ikke forsvarligt på denne måde at udbrede god inspiration sammen med besnærende vranglære og overlade sorteringen til den enkelte kristne. Det vil uundgåeligt føre til åndelig forvirring og indbyrdes strid. Vi vurderer, at en betydelig del af den indre uenighed og debat i LM om Willow Creek har haft sin årsag i, at der er blevet udbredt både godt og skidt under Willow Creeks navn, og at der i for ringe grad er blevet givet hjælp til at sondre og sortere.

LM har en lang tradition for at modtage inspiration fra ikke-lutherske sammenhænge. Det har som tidligere nævnt været frugtbart for foreningens arbejde ikke mindst på missionens og evangelisationens område. Det er ønskeligt, at dette kan fortsætte. Men skal det tjene til evangeliets udbredelse og til sundt åndeligt liv på langt sigt, er det afgørende, at der på forhånd foretages en grundig vurdering og sortering, så man ikke åbner for og udbreder forførende lære. Det er vort indtryk, at der aldrig har hersket og heller ikke nu hersker uenighed i LM om dette princip, og det er glædeligt. Men vi vurderer, at princippet har været mangelfuldt udmøntet i relation til Willow Creek.

Det er udvalgets vurdering, at en mere kritisk vurdering og sortering af det, som fremover møder os fra den nyere kirkevækstbevægelse og evangelikalisme, vil være af vital betydning for både den åndelige linje, missionsarbejdet og fællesskabet i LM. Det gælder både den inspiration, som kommer i skriftlige materialer, og den, som tilbydes gennem konferencer.

Det bør understreges, at vi anser det for både værdifuldt og nødvendigt, at åndeligt myndige ledere holder sig bredt orienteret om nyere teologiske og åndelige strømninger f.eks. inden for den evangelikale bevægelse. Dette kan meget vel indebære, at de pågældende ledere må

læse en del teologisk problematisk litteratur og evt. også deltage i konferencer eller besøge menigheder med en tvivlsom teologi. Hensigten må i så fald være dobbelt. For det første at forstå og vurdere de strømninger i tiden, som mere eller mindre direkte også påvirker os i LM og på denne baggrund give god åndelig vejledning ind i vor forening. For det andet at være opmærksomme på, om der kan være elementer af god inspiration, som det kan være hensigtsmæssigt og teologisk forsvarligt at føre ind i vor egen sammenhæng. Hvis dette sidste er tilfældet, må det overvejes, hvordan den gode inspiration kan løses fra den problematiske teologi og formidles ind i vor egen sammenhæng i en teologisk betryggende form.

At denne form for kritisk vurdering og sortering ikke indebærer, at man i praksis lukker af for positiv inspiration udefra, er LM-historien et klart vidnesbyrd om. På en lang række punkter har vi modtaget god inspiration fra ikke-lutherske personer og sammenhænge, også fra nogle, som må betegnes som teologisk set overordentlig problematiske. Et enkelt eksempel kan tjene til illustration.

Eftermøder er en arbejdsform, som er helt integreret i LM-arbejdet, og som i høj grad tjener et godt og trosstyrkende formål. Den betydeligste pioner bag denne arbejdsform var Charles Finney. Hans teologi er beskrevet tidligere i rapporten og må betegnes som uhyre overfladisk og stærkt uevangelisk. Men han gjorde meget for at udvikle og forny det kristne arbejdes ydre former, og visse af disse former må betegnes som teologisk forsvarlige og brugbare – f.eks. eftermøderne. Det var derfor både forsvarligt og anbefalelsesværdigt at modtage inspiration fra Finney. Men det var afgørende at sortere, og de gode elementer af inspiration kunne på ingen måde berettige, at man f.eks. inviterede Finney til at undervise LM'erne i effektiv evangelisation og her udbrede sin usunde teologi.

Når udvalget tillægger spørgsmålet om grundig vurdering og sortering så stor alvor og vægt, skyldes det ikke mindst de langtidsvirkninger, som vil følge af en ukritisk åbenhed.

Vi er bevidste om og ønsker at understrege, at der i LM i nogen grad er sket en kritisk vurdering og frasortering i mødet med Willow Creek-inspirationen. Det gælder både i den centrale tilrettelæggelse af de skriftlige udgivelser, i LM-medarbejdernes formidling af evangelisations-undervisningen og i de lokale ledelsers efterbehandling af konferencerne. Vi er også overbevist om, at en del LM'ere, der har deltaget i konferencerne eller på anden måde har åbnet sig for Willow Creek-inspirationen i større bredde, har grebet nogle gode elementer og har forholdt sig kritisk til de dårlige. Der er grund til at ønske og bede om, at alt godt, som er modtaget fra Willow Creek, må styrkes og blive til fortsat velsignelse i vort LM-arbejde. Det gælder ikke mindst den fornyelse, mange har oplevet i nøden for de fortabte, i frimodigheden til at vidne om Jesus og i troen på, at mennesker kan blive frelst i dag.

Selvom der således kan peges på meget godt i forlængelse af LM's åbning for Willow Creek-inspirationen, er det udvalgets vurdering, at en videreførelse af den samme form for åbenhed på langt sigt vil være ødelæggende for den åndelige linje, fællesskabet og evangelisationsarbejdet i LM.

Debatten i LM om Willow Creek har været slidsom, og den har utvivlsomt tappet mange kræfter fra det evangeliserende arbejde. Men kunne den alligevel ende med det modsatte – med en fornyelse og styrkelse af vor indsats for evangeliets udbredelse?

Det er tankevækkende at se 40 år tilbage i tiden. Da opstod der en dyb krise i den vestlige verdens ydremissionsarbejde. Den vestlige kirke måtte erkende, at den i imperialismens tid havde begået mange fejl i missionsarbejdet. Der bredte sig en stor usikkerhed om, hvordan man kunne drive mission i en ny tid. Der var mange forskellige meninger, og debatten virkede en tid lammende på mange. For en betydelig gruppe bibeltroende, evangeliske

kristne førte krisen imidlertid til et fornyet studium af Skriftens tale om mission. I mødet med Guds ord blev missionssynet afklaret, fornyet og opflammet. Det grundige arbejde med Bibelen ledte frem til en regulær missionsvækkelse, som vi også mærkede i LM. Afklaringen af arbejdets bibelske og evangeliske grundlag vakte frimodighed, iver og opfindsomhed i ydremissionsarbejdet.

Kunne noget tilsvarende ske i dag i relation til evangelisationen i vort eget land? Det ville uden tvivl være uhyre værdifuldt ind i LM både for vort evangeliserende arbejde og for vort indbyrdes fællesskab.

En fortsat opslidende debat om evangelisationsarbejdet vil næsten uundgåeligt føre til indre fraktionsdannelse og til en udhuling af frimodigheden i evangelisationsarbejdet. Det vil være fatalt, og ingen ønsker det. Men det undgås ikke ved at fortie eller negligere de spørgsmål, som har skabt og fortsat skaber spændinger. Der er behov for det modsatte: en offensiv indsats for at afklare og udbrede et bibelsk og evangelisk evangelisationssyn iblandt os og for at afdække og gøre op med de tankegange og metoder på evangelisationsområdet, der strider imod Skriften og evangeliet. Den kontinuerlige påvirkning fra kirkevækstbevægelsen og den nye evangelikalisme gør en sådan indsats absolut nødvendig. Det er udvalgets vurdering, at vi kun herved kan nå frem til i LM *i fællesskab* og *med frimodighed* at arbejde på at nå vor tids mennesker med evangeliet. Kun på et afklaret åndeligt og læremæssigt grundlag kan vi være opfindsomme og nybrydende i missionsarbejdet med både tryghed og vovemod.

Der er brug for en fornyelse og styrkelse af vort evangelisationsarbejde i LM. Der er brug for udvikling af nye arbejdsformer, for konkret evangelisationsundervisning og for tilskyndelse og hjælp til at møde ikke-kristne med et personligt vidnesbyrd. Vi er overbevist om, at der hersker dybtgående enighed om dette i LM. Men skal enigheden udmøntes i fælles og frimodig arbejdsindsats, er det afgørende, at der skabes klarhed og tryghed i forhold til den åndelige og teologiske linje i evangelisationsarbejdet.

Debatten om Willow Creek har afsløret indbyrdes uenighed i LM. Men den har ifølge vor vurdering også afdækket en vidtgående enighed om, at vi bør drive offensiv evangelisation på bibelsk og evangelisk grund, med teologisk sunde og tidssvarende arbejdsformer og under kritisk modtagelse af inspiration fra andre sammenhænge. På denne baggrund er det vort indtryk, at der i LM vil kunne skabes bred enighed om og opbakning til de nedenstående seks indsatsområder for evangelisationsarbejdet. Det er vor overbevisning, at en forenet indsats på alle disse områder vil kunne befordre en fælles og fornyet evangelisationsindsats i LM beriget af positiv inspiration fra andre sammenhænge.

- *Central forkyndelse af hele Guds ord i lov og evangelium til frigjort tro og tjeneste.*
- *Afklaring og udbredelse af et bibelsk og evangelisk luthersk evangelisationssyn.*
- *Enkel og konkret undervisning om og hjælp til at vidne om Jesus i hverdagen.*
- *Kritisk vurdering af vore traditionelle forsamlings- og evangelisationsformer.*
- *Udvikling af nye former, der er åndeligt sunde og svarer til tidens udfordringer.*
- *Kritisk vurdering og sortering af inspiration fra andre sammenhænge.*

6. Konklusion

6.1 Gensyn med en tvingende og udfordrende vision

Gud vil, at alle mennesker skal frelses. Han længes efter, at mennesker skal komme til tro på ham, og det er kirkens opgave at prioritere ud fra dette. Vi møder hos WCCC en meget stærk fokusering på dette genuine, bibelske anliggende, og mange har på konferencerne oplevet et fornyet møde med Guds kærlighed til de ufrelste og dermed også en fornyet nød for menneskers frelse.

Vi møder her en inspiration, som længe har været savnet, og hvor WCCC yder et stærkt og markant bidrag. I forlængelse heraf følger også inspirationen til venskabsevangelisation i hverdagen og udfordringen til kreativ nytænkning i missionsarbejdet med henblik på at udvikle nye arbejdsformer, der kan tjene til evangeliets udbredelse i vor tid og kultur.

6.2 Pragmatisme på bekostning af bibelsk substans og evangelisk klarhed

WCCC repræsenterer en stærkt pragmatisk tænkning på bekostning af den bibelske substans og den evangeliske klarhed. Denne omkostning er ikke villet og bevidst, men er så meget desto mere alvorlig. Den svage bibelske og evangeliske forankring får en række skadelige teologiske følgevirkninger.

Der sker en stærk opprioritering af formen på bekostning af indholdet og af effektivitet på bekostning af bibelsk sandhedstroskab. Tilliden sættes i højere grad til menneskelige virkemidler end til Guds Ånds gerning. Nådemedlerne nedvurderes, idet åndskraften flyttes fra nådemidlet til det menneskelige vidne. Denne kraft må udvikles af den kristne selv. Forkyndelsen af Guds ord betragtes nærmest som en oplysningskampagne og underlægges almindelig kommunikationsteori. Begrebet ledelse prioriteres højere end prædikenen, og den dygtige og effektive leder bliver en vigtigere person for menigheden end prædikanten. Managementtænkningen bliver dominerende på bekostning af det åndelige aspekt i menighedens arbejde og bidrager til en herlighedsteologisk orientering i synet på menigheden.

Blandt de alvorlige problemer er også et uklart syn på frelsens modtagelse, der typisk fremstilles som en menneskelig beslutning, og helliggørelsen, der fremstilles som et produkt af det disciplinerede menneskes egen indsats.

I det, som WCCC har formidlet i dansk sammenhæng, har vi således måttet konstatere alvorlige afvigelser fra bibelsk og evangelisk-luthersk lære på en række punkter, der er afgørende for en evangelisk forståelse af evangelisation.

6.3 Skadelig ensidighed i fokuseringen på evangelisation

WCCC er gennemtænkt ud fra visionen om at være kirke for kirkefremmede. Det medfører en intens satsning på missionsaspektet, hvilket har ført megen positiv nytænkning og inspiration med sig. Men samtidig må vi konstatere, at denne stærke vægtlægning på missionsaspektet fører til en ensidighed, som trækker kirken skæv.

Der sker en ubibelsk og ensidig fokusering på evangelisation på bekostning af menighedens andre funktioner og fundamentale sjælesørgeriske hensyn. Det hævdes, at alle kristne må gennem en "anden omvendelse" for at få det rigtige syn på mennesker uden for Guds familie

og herefter tilrettelægge alt i deres liv med henblik på at være evangeliserende. Medlemmer, der er uenige med menigheden i denne vision, betegnes som selvoptagne og må formanens og om nødvendigt sættes i menighedstugt.

Sørggudstjenesten bliver til kirkens hovedgudstjeneste, mens den kristne oplæring nedprioriteres. Det sker på bekostning af menighedens åndelige liv.

Der sker endvidere i WCCC en så positiv orientering ud mod verden, at de bibelske advarsler mod verdslighed svækkes. Kirken vil påvirke verden og gøre den kristen, men i bestræbelserne for at gøre dette, er den selv blevet påvirket af verden og har dermed utilsigtet tilpasset forkyndelsen, så den ikke længere i tilstrækkelig grad er i besiddelse af bibelsk integritet.

I bestræbelserne på at opnå identifikation med tilhørerne ved at præsentere et budskab med "relevans" fortøner det bibelske gudsbillede sig, og konfrontationen i forkyndelsen svækkes markant. Tilhørerne betragtes som kritiske forbrugere, og derfor må forkyndelsen i høj grad komme dem i møde og svare på deres behov.

6.4 Visionen for fremtiden

Vi møder altså hos WCCC en stærk og udfordrende fokusering på Guds frelsesvilje og i tilknytning hertil en altafgørende vægtlægning på kirkens missionsforpligtelse. Det ligger i klar forlængelse af LM's missionssyn, og har for nogle været med til at vække dette til live igen.

Men dette fokus fastholdes i en markant ensidighed på bekostning af andre bibelske anliggender og i øvrigt kombineret med en pragmatisk tænkning på bekostning af den bibelske substans og evangeliske klarhed. Derfor bliver den værdikollision, som WCCC har ført ind i LM, til et stærkt pres på den evangelieforståelse, som har kendetegnet LM.

Vi har beskrevet den teologi, som vi finder i primært "Smittende Tro" og talerne på konferencerne. Vi er helt opmærksomme på, at der i udarbejdelsen af undervisningsmaterialet og i den undervisning, som er givet på de lokale evangelisationskurser er gjort en stor indsats for at imødegå problematiske elementer i WCCC-konceptet. Vi har også redegjort for, at vi ikke har opfyldt kommissoriets tredje punkt og systematisk klarlagt, hvad Willow Creek inspirationen på kort sigt rent faktisk måtte have medført af konsekvenser i blandt andet LM.

Da vi imidlertid finder teologien i Willow Creek-konceptet yderst problematisk, er vi overbeviste om, at indflydelsen fra WCCC-teologien på længere sigt uundgåeligt vil være fatal og undergravende for vor evangelieforståelse, hvis den videreføres. Opgaven består derfor i at hente tiltrængt inspiration fra Willow Creek og andre relevante sammenhænge om vor missionsforpligtelse, uden at det fører til nedbrydning af evangelieforståelsen.

Visionen er at drive offensiv evangelisation på bibelsk og evangelisk grund med teologisk sunde og tidssvarende arbejdsformer og under kritisk modtagelse af inspiration fra andre sammenhænge. Vi mener, at en forenet indsats på følgende seks indsatsområder for evangelisationsarbejdet vil kunne befordre en fælles og fornyet evangelisationsindsats i LM:

- *Central forkyndelse af hele Guds ord i lov og evangelium til frigjort tro og tjeneste.*
- *Afklaring og udbredelse af et bibelsk og evangelisk luthersk evangelisationssyn.*
- *Enkel og konkret undervisning om og hjælp til at vidne om Jesus i hverdagen.*
- *Kritisk vurdering af vore traditionelle forsamlings- og evangelisationsformer.*
- *Udvikling af nye former, der er åndeligt sunde og svarer til tidens udfordringer.*
- *Kritisk vurdering og sortering af inspiration fra andre sammenhænge.*

Udfordringen er i fællesskab at fastholde både evangelieforståelsen og missionssynet. Det er vort håb, at indholdet i denne rapport kan medvirke til dette.

Kilder og litteratur

Kilder:

Hybels, Bill og Lynne, 1997, *Levende kirke*

Hybels, Bill, 2001, *Smittende Tro*

Hybels, Mittelberg, Strobel, 2001, *Smittende Tro - Deltagermanual*

Hybels, Mittelberg, Strobel, 2001, *Smittende Tro - Ledermanual*

Mittelberg, Mark, 2001, *Smittende Kirke*

Båndoptagelser fra første Willow Creek-konference i København, Februar 2001

CD-optagelser fra anden Willow Creek-konference i København, November 2002

Båndoptagelser fra kurset "Værdibaseret Forandringsledelse" ved Gary Schwammlein, April 2002

Overheads fra kurset "Værdibaseret Forandringsledelse" ved Gary Schwammlein, April 2002

Videoen "Smittende Tro"

Litteratur:

Alfsvåg, Knut, 2004, "Kirkens vesen og vekst: Teologiske perspektiver på nyere kirkevekstenkning", artikel i: Nordisk Tidsskrift for Misjon 1/2004

Barclay, Oliver, 1997, *Evangelicalism in Britain 1935-1995*

"*The Cambridge Declaration*", Alliance of Confessing Evangelicals, 1996 (dansk oversættelse i Budskabet nr. 2-2005).

Carson, D.A., 1996, *The Gagging of God. Christianity Confronts Pluralism*

Carson, D.A., 1994, *The Sermon on the Mount. Matthew 5-7*

Erdmann, Martin, 2001, "Willow Creek", artikel i: Evangelical Times Januar-Februar 2001

Fremmegård, Thor, 2004, "Modig Lederskab", artikel i: Fast Grunn 01/04

Grudem, Wayne, 1997, "Willow Creek enforces egalitarianism", i: CBMW NEWS December 1997

Guinness, Os, 1993, *Dining with the Devil*,

Horton, Michael, 1992, "Evangelical Arminians"; artikel i: Modern Reformation Maj/Jun 1992

Horton, Michael, 1995, "The Legacy of Charles Finney"; artikel i: Modern Reformation Jan/Feb 1994

Haahr Andersen, Børge, 2001, "Willow Creek – udfordringer og faldgruber", i: Budskabet 04/01

Koester, Robert J., 1994, *Law & Gospel...With Special reference to the Church Growth Movement*

Kvalbein, Jon, 1994, "Hva lærer Robert Schuller?", i: Dagen 25. Maj 1994

Kvalbein, Jon, 2004, "Willow Creek", i: Fast Grunn 04/02

Lloyd-Jones, Martyn, 1989 "What Is an Evangelical"; artikel i: *Knowing the Times*

Luther, Martin, 1980, *Luthers Skrifter i Udvalg Bind 2. Skrifter om Kirke og Gudstjeneste*

Marquart, Kurt, 2001, "Church Growth as Mission Paradigm", artikel i: *Church and Ministry*, udg.: The Luther Academy

Maymann, Christian, 2003, *Vurdering af bibelbrugen i bogen "Smittende tro"*

Murray, Iain, 2000, *Evangelicalism Divided*

Nymann Eriksen, Henrik, 2003, "Inspiration fra ikke-lutherske kristne", i: Til Tro april 03

Ottesen, Espen, 2004, "Underholdning eller åndelighet", i: Utsyn 23.01.04

Pritchard, G.A., 1996, *Willow Creek Seeker Services*

Roberts, Mostyn, 2001, "Willow Creek Seeker Services...", artikel i: Banner of Truth, March 2001

Solheim, Dagfinn, "Søkelys på Willow Creek", artikel i: Innsyn nr.1, 2001

Teigen, Arne Helge, "Hva er det spesielle ved forkynnelsen?", i: Budskap. Årsskrift for Fjellhaug Skoler 2000

Tulluan, Ola, 2003, "NLM's forhold til Willow Creek", i: Utsyn 24/03

Wells, David, 1993, *No Place for Truth*

Østergaard, Søren, 1998, *Menighedsetablering i spændingen mellem tradition og kontekst*